

argus

no 3

oktober 1976

stichting kritisch faunabeheer

argus

blad van de stichting kritisch faunabeheer

no3 oktober 1976

de stichting

De Stichting Kritisch Faunabeheer is op 11 december 1975 opgericht

Het doel van de Stichting Kritisch Faunabeheer is het bevorderen van een wetenschappelijk en moreel verantwoord faunabeheer. Dit doel tracht de stichting te bereiken door onder meer:

- het toetsen van de faunabeheersmaatregelen aan de doelstelling.
- het verrichten en stimuleren van onderzoek.
- het bekendmaken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en het publiek.

Het bestuur van de stichting bestaat uit:

D.Brand, Utrecht
P.Boer, Bergen
E.Boeve, Ankeveen
R.Boeve-Bant, Ankeveen
H.van Everdinck, Den Haag
H.Gallacher, Leiden
J.Kattens, Schoorl
P.Maréchal, Eindhoven
H.Niesen, Bergen
N.van Swelm, Rijswijk -ZH-
D.Verkaar, Utrecht

secretariaat

Postbus 76, 's-Graveland.
Tel. 02945- 1319

Donaties aan de Stichting Kritisch Faunabeheer kunnen worden gestort op postgiro 3522188 t.n.v. penningmeester Stichting Kritisch Faunabeheer, Den Haag.
Natuurlijk is iedere bijdrage hoe klein ook welkom, maar alleen als U jaarlijks f 10,- of meer stort, krijgt U ons blad gratis toegesonden.

testamenteaire beschikking

Indien U de stichting bij testamenteaire beschikking wilt bedenken, bevelen wij U de volgende formule aan:

"Ik vermaak aan de Stichting Kritisch Faunabeheer, gevestigd te 's-Graveland, de somma van f... (vrij van alle rechten, ook het recht van successie)."

inhoud

Bestuur in het vizier	1
Brabantse Avonturen	3
Kritisch op de Game Fair	7
Faunabeheer Koninklijk goedgekeurd	8
Nogmaals de Kleine Rietgans	11
Hoogspanningsleidingen	13
Politiedierenbescherming	14
In naam van de beesten	14
Jacht in Denemarken	16
Botulisme I	17
Botulisme II	19
Botulisme III	20
In de pers	24

het blad

Argus is gratis voor alle donateurs van minstens f 10,- per jaar. Losse nummers f 2,50 excl. porto, te bestellen door storting op postgiro 3522188. Het blad verschijnt viermaal per jaar. Overname van artikelen of gedeeltes hiervan is toegestaan, mits de bron uitdrukkelijk wordt vermeld.

de redactie

De redactie wordt gevormd door Midas Dekkers, Jan Landman en Norman van Swelm.
Redactieadres: Herenstraat 21, Rijswijk -ZH-.

Medewerkers

Heleen Landman
Mous van Olphen
Fred van Olphen
Rita Stockman
Anneke van Swelm

Vormgeving:

Guus Rijken.

Foto's

A.N.P. p.9
Peter Boer p.23
Dick Brand p.21
Jan Kattens p.1,2
Ticker Khan p.8,9
R.Luxemburg p.8
Fred van Olphen p.11,12
Norman van Swelm p. 3,4,5,6,10,16

Tekeningen

Thomas Bewick (1753-1828) p. 2,10
Evert Boeve (omslag)
Ineke Busser p.7
Rene Heijnis p.13
Norman van Swelm p.15,26

Drukkerij

Jaap Kaal
Nieuwe Herengracht 61
Amsterdam

bestuur in het vizier

door Hugh P. Gallacher

Wat wij gedaan hebben

De achterpagina van de vorige Argus werd opgesierd met een tekening van de Kleine Rietgans, een alleraardigste vogel ter grootte van een flinke Bergeend.

Sinds 1972 is de jacht op dit gansje gesloten. Van jagerszijde worden echter verbitterde pogingen ondernomen om deze soort op de lijst der bejaagbare dieren geplaatst te krijgen. Nu is de Stichting Kritisch Faunabeheer gekant tegen elke jacht die enkel voor het persoonlijk genoegen van de jagerman wordt uitgevoerd. Dat in ons land Grauwe Ganzen, Kolganzen en Rietganzen mogen worden doodgeschoten, vinden wij dus al erg genoeg. Uitbreiding van deze dodenlijst moet helemaal tegengegaan worden. Jagers wijzen erop, dat de aantallen van de in Nederland overwinterende Kleine Rietganzen de laatste jaren weer wat toenemen.

De Kleine Rietgans behoort tot de "kwetsbare soorten". De belangrijkste broedplaats, de hoogvlakte van Thjórsárver op IJsland zal waarschijnlijk onder water worden gezet ten behoeve van de opwekking van elektriciteit. De populatie van Spitsbergen gaat in aantal achteruit. De soort is in gevaar. De Jachtraad (waarin jagers oververtegenwoordigd zijn) heeft de Minister van Landbouw geadviseerd om in weerwil van deze bedenkelijke situatie, toch de jacht op de Kleine Rietgans maar te openen. De Stichting Kritisch Faunabeheer heeft in een schrijven aan de Minister erop aangedrongen, niet te bezwijken voor het kortzichtige cijfergeweld en de jacht gesloten te houden. Uit de pers vernemen wij, dat de minister de kwestie nog "in beraad" heeft. Dat is zeer hoopvol, want tot nu toe werd een advies van de Jachtraad gewoonlijk klakkeloos overgenomen. Bovendien worden wij gesteund door staatssecretaris Meyer van C.R.M., die heeft laten weten inzake de Kleine Rietgans achter ons te staan (zie ook elders in dit blad).

Bij het Bulgaars reisbureau dat adverteert met drijfjachten op Beren, hebben wij geprotesteerd tegen deze afkeurenswaardige praktijken. Er zijn overigens meer landen waar een verbinding tussen Jachtsport en toerisme veel geld in het laatje brengt, zodat hierover ons laatste woord nog niet gezegd is . . .

Van 19 juni t/m 8 augustus is in het Stedelijk Museum te Schiedam een tentoonstelling gehouden over het dier in de kunst. Naast schilderijen, tekeningen en beeldjes met dieren als onderwerp, werd een informatieruimte ingericht door een groot aantal organisaties die zich inzetten voor het dier. Ook de Stichting Kritisch Faunabeheer heeft hieraan medegewerkt.

Bij de opening van de jacht op de Wilde Eend (24 juli) hebben wij in een persbericht onze bezwaren kenbaar gemaakt. Behalve dat eendenjacht noch noodzakelijk noch effectief is, maar wel veel leed en verontreiniging veroorzaakt, hebben veel eenden in juli en augustus nog jongen of zijn in de rui. Zij kunnen daarvoor slecht vliegen en zijn dus zeer kwetsbaar. Hetzelfde geldt voor de vele jonge dieren, die in deze tijd ook nog niet zulke bedreven vliegers zijn. Daarbij komt, dat zelfs ná zonsondergang op eenden gejaagd mag worden. Het is duidelijk dat in de schemering heel wat "bijna raak" en "half raak" geschoten wordt, hetgeen dit tijdverdrijf een bijzonder bloederig karakter verleent.

Een tweede persbericht betrof de jacht op het Wild Zwijn, die op 1 augustus geopend werd. Wij hebben het publiek ingelicht over het feit dat de zwijnenjagers zich bedienen van de zg. "dum-dum kogels", die bij aanraking van het lichaam deformeren en verschrikkelijke wonden veroorzaken. Wee het dier dat aangeschoten wordt en aan zijn belagers weet te ontkomen, hem wacht een langdurig lijden. De kans op aanschietsen wordt nog eens vergroot doordat zwijnenjagers graag "drijfjachten" houden waarbij de dieren met veel geschreeuw en kabaal in dolle angst naar de gereedstaande opwinding en paniek die dan volgen zijn de schoten heel wat minder trefzeker dan de jagersromantiek ons wil doen geloven... Velen konden niet geloven dat onze onthullingen over de dum-dum kogels (die in het oorlogsrecht tot de verboden wapens worden gerekend!) juist waren. Doch de jagers konden er niet onderuit om openlijk toe te geven, dat inderdaad met dit wapentuij gewerkt wordt. Evenmin kon ontkennd worden, dat ten gevolge van de jacht het goedaardige zwijn een schuw nachtdier is geworden, dat zich nu meestentijds voor de mens (en dus ook voor de wandelaar) schuil houdt.

Deze zomer heeft het botulisme weer zijn tol onder de watervogels geëist. De epidemie was over vrijwel het gehele land verspreid en heeft de dood veroorzaakt van vele tienduizenden eenden, zwanen en steltlopers. De Stichting Kritisch Faunabeheer heeft het initiatief genomen om de Minister van Landbouw en Visserij te verzoeken de jacht op waterwild gesloten te houden. De vogels hebben al zoveel te lijden gehad, dat zij voor verdere aanslagen behoeft moeten worden. Tezamen met de Vereniging voor Vogelbescherming 's-Gravenhage en Omstreken, de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren en de Stichting Het Vogeljaar hebben wij ons in een open brief tot de minister gewend. Toen deze negatief besloot op ons verzoek, hebben wij hem gezamenlijk een telegram gestuurd waarin wij ter wille van de vogels ons verzoek tot sluiting van de jacht hebben herhaald. Bovendien hebben wij de minister erop gewezen, dat in diverse gebieden waar botulisme heerst, de jagers wél jagen maar geen hand uitsteken om samen met vogelbeschermers kadavers te ruimen (zie elders in dit blad). Ook van deze open brief en dit telegram hebben wij de pers op de hoogte gesteld. Op grote schaal is aan onze persberichten aandacht gewijd. De programma's Echo (KRO), Aktua (TROS),

Met het Oog op Morgen (NOS), Wegens Vakantie Gesloten (VARA), Keuren en Kiezen (VARA), de radio-nieuwsdienst, de Regionale Omroep Noord en Oost en de Regionale Omroep Zuid hebben uitgebreid melding gemaakt van onze standpunten. Trouw, de Haagsche Courant, Het Leidsch Dagblad, Het Parool, De Volkskrant, Het Vrije Volk, Elseviers Magazine en talloze streekbladen verschenen met artikelen en interviews.

Door enkele verontruste vogelliefhebbers werden wij geattendeerd op de jachtdag die door de Jagersvereniging "Knegse1" (NB) op 21 augustus zou worden georganiseerd. Aan zo'n dag kan iedere jager meedoen die f25,- neerlegt en verzekerd is. Zodoende mag een onbeperkt aantal jagers een onbeperkt aantal "schadelijke" vogels doodschieten. Dat deskundigen de schadelijkheid van Zwarte Kraai, Kauw, Roek, Ekster en Vlaamse Gaai ernstig betwijfelen, mag de pret niet drukken. De deelnemers worden in hun schietdrift aangemoedigd door het uitloven van prijzen voor de fortuinlijkste schutters. Aangezien deze jagerij - nota bene in een tijd dat houtduiven nog jongen hebben - een volstrekt onverantwoorde vorm van "faunabeheer" is, hebben wij in een telegram aan de Minister van Landbouw en Visserij verzocht om in te grijpen. De jachtdag heeft inmiddels plaatsgevonden, De minister heeft laten weten dat ondanks dat het "vermaak" zeker meespeelt de jachtpartij een element van standbeperking heeft waardoor schade door houtduiven, kraaien, eksters, Vlaamse gaaien en kauwtjes voorkomen wordt. Bovendien worden deze diersoorten in de Jachtwet schadelijk genoemd zodat de jachtpartij niet in strijd is met de bepalingen van die wet en hij (de minister) geen mogelijkheid, zelfs geen recht, heeft deze te verbieden. Zodoende.

Wat wij niet gedaan hebben

Op 28 en 29 augustus is in Beek en Dal (bij Nijmegen) een zg. "Game Fair" gehouden. Deze jachtkermis had ten doel het groene jasje van de jager, dat de laatste tijd wat smoezelig wordt,

een beetje op te poetsen. Ten onrechte hebben de jagers verkondigd dat wij op de Game Fair een stand zouden betrekken. Toen wij begin dit jaar lucht kregen dat een Game Fair georganiseerd zou worden hebben wij inlichtingen ingewonnen en gevraagd of wij daar in principe welkom waren. Door ons is beslist nimmer aangekondigd dat we aan de Game Fair zouden meedoen. Integendeel, nadat ons bekend was wat de Game Fair precies inhield, wisten we wat ons te doen stond. Onze aanwezigheid zou deze jachtkermis alleen maar de schijn van objectiviteit verlenen ("pro en contra zijn aanwezig"). Om duidelijk te maken dat wij een verantwoord faunabeheer nastreven, en niets maar dan ook niets te maken willen hebben met evenementen die de jachtsport verheerlijken, besloten wij de Game Fair op andere wijze met een bezoek te vereren. Aan de ingang van het terrein hebben wij de bezoekers op de hoogte gesteld van onze afwijzende houding. Een aantal van hen zag als gevolg hiervan af van een bezoek of werd donateur van de Stichting. Zeker 95% van de bezoekers stelde zich op de hoogte van ons standpunt.

Waar wij mee bezig zijn

De vorige keer berichtten wij, dat mede door ons protest de plannen van de Haagse Plantsoendienst om 10.000 Houtduiven af te schieten, afgelast zijn.

Nadat door de Dienst Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw een landelijke commissie was ingesteld die zich moet bezighouden met het duivenprobleem in de grote steden, is ook de Stichting Kritisch Faunabeheer uitgenodigd een vertegenwoordiger aan te wijzen. Het bestuur heeft hiertoe N. van Swelm afgevaardigd.

Met de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland worden besprekingen gevoerd over de beheersmaatregelen in natuurreservaten. Hopelijk zullen deze besprekingen leiden tot een meer verantwoord faunabeheer in natuurgebieden.

De komende maanden wordt de vernieuwing van de jachtwet door de Kamer besproken en zullen belangrijke beslissingen genomen worden. Aangezien de door de minister voorgestelde wijzigingen meer rekening houden met de belangen van "landbouw" en plezierjacht dan van natuur en milieu, hebben wij ons in een uitvoerige brief gewend tot de Kamercommissie die zich met de wijziging van de jachtwet bezig houdt. In deze brief hebben wij erop gewezen, dat de voorgestelde wetswijziging nog steeds in gebreke blijft de onverantwoorde vormen van jacht te verbieden. Artikelsgewijs hebben wij suggesties gegeven voor verbeteringen. In een op 2 september te Nieuwspoor gehouden persconferentie hebben wij hieraan speciale aandacht gewijd. Bovendien hebben wij de Kamercommissie verzocht een delegatie van de Stichting Kritisch Faunabeheer te willen horen over deze problematiek. Ook in Argus zullen wij nog op deze uiterst belangrijke zaak terugkomen.

Wat wij zullen gaan doen

In januari van het komende jaar zullen wij een kieviten-symposium organiseren. Tijdens deze bijeenkomst - die voor iedereen toegankelijk is - zullen de argumenten van vóór- en tegenstanders van het rapen van kievitseieren kritisch onderzocht worden. Hierbij zullen ook de meest recente wetenschappelijke bevindingen m.b.t. de stand der kieviten en de invloed van het rapen der eieren, worden betrokken. Vanzelfsprekend zijn alle donateurs van de Stichting Kritisch Faunabeheer welkom op deze openbare bijeenkomst. Nadere bijzonderheden zult u aantreffen in Argus IV.

brabantse avonturen

een dagje uit voor de kleine jager

door Norman van Swelm en Hugh Gallacher

In het tijdschrift "De Nederlandse Jager" van 16 juli 1.1. stond een advertentie van de Jagersvereniging "Knegsel" te Knegsel (N-Br.). Op zaterdag 21 augustus zou massaal gejaagd worden op Houtduiven, Kraaien, Vlaamse gaaien en Eksters. Iedere jager die f25- betaalde en verzekerd was, kon van de partij zijn.

In het verleden hebben dergelijke jachtfestijnen geleid tot hevige protesten van natuurbeschermers, die deze evenementen als "walgelijk" omschreven. Niet in de laatste plaats omdat Houtduiven in deze tijd van het jaar nog nesten met jongen hebben, wat het doden van deze dieren extra wreed maakt. Daarbij komt nog het wedstrijd-karakter: wie de meeste vogels schiet, valt in de prijzen. Bovendien wordt de vermeende schadelijkheid van de betreffende vogelsoorten zelden door wetenschappelijk onderzoek bevestigd, terwijl het twijfelachtig is of zo'n eendagsoorlog in de contreien van Knegsel het beoogde resultaat kan bereiken. Met natuurbeheer, regulering van de wildstand, schadepreventie en verantwoord afschot heeft zo'n "dagje uit" natuurlijk bitter weinig te maken.

Een en ander leidde ertoe dat de Stichting Kritisch Faunabeheer tegen deze jachtpartij protesteerde bij de Minister van Landbouw en op een verbod heeft aangedrongen. De Minister liet echter weten, dat de jachtpartij niet in strijd was met de bepalingen in de huidige jachtwet, en dat hij daarom niet wilde ingrijpen.

Het begin

Mocht volgend jaar in Knegsel weer zo'n jachtdag georganiseerd worden, dan zal de SKF haar bezwaren op andere wijze tot gelding moeten brengen. Ter voorbereiding van een actie besloten wij ditmaal als waarnemers Knegsel te bezoeken en onze ogen en oren goed de kost te geven. In het holst van de nacht aanvaardden wij onze lange reis en tegen half vier in de ochtend arriveer-

den wij in de bosrijke omgeving van Knegsel, even ten Zuiden van Eindhoven. In de donkere nacht doemden met zaklampen gewapende gidsen op die aan de rand van het dorp de "gasten" stonden op te wachten. Nadat de namen op een lijst waren afgestreept werd elke auto naar een parkeerplaats gedirigeerd. Aangezien wij vermoedden dat onze namen wel niet op de lijst zouden staan, maakten wij ons maar bekend als vertegenwoordigers van de pers. Hoewel met de nodige argwaan bekeken, werden we doorgelaten. De eerste barrière was genomen. Tegen vieren besloten we een kijkje te gaan nemen bij het verzamelpunt, café Pasmans 't Groen, gelegen in het centrum van het rustieke dorp. Inmiddels waren van alle kanten auto's het dorp binnengereden en begon ook het café aardig vol te lopen. Temidden van een menigte dicht opeengepakte, in stemmig groen geklede jagers deden we ons in een rokerig zaaltje te goed aan een kop koffie. Geen mens sloeg acht

op ons, wat niet kon verhinderen dat wij ons toch niet geheel en al op ons gemak voelden, omklemd door zoveel "andersdenkenden"... Het bleek, dat wij oog in oog stonden met wat adellijke en gefortuneerde jagers zo aandoenlijk "de kleine jagers" noemen: middenstanders, boeren en andere buitenlui, grove bonkige kerels, knoestige koppen, harde blikken. Het jachtproletariaat! Om kwart over vier - het is nog steeds pikdonker buiten - blijkt het gezelschap voltallig en maakt men zich gereed voor de strijd. Het leger jagers wordt door de organisatoren verdeeld over het gebied van de Knegselse vereniging. Kleine groepjes auto's duiken de nacht weer in. Ongevraagd sluiten wij ons maar bij een Opel Kadet aan en volgen vol spanning zijn achterlichten. Die voeren ons naar een plaats waar het bos grenst aan een maïsveld. De auto's worden onder de bomen neergezet, de geweren uit de laadruimte tevoorschijn gehaald en van de foedralen ont-

daan. Wij staan er wat onwennig bij en verklaren onze aanwezigheid nog maar eens door te zeggen dat we van de pers zijn. Ons gezelschap wordt gevormd door vier vrienden uit de omgeving van Rotterdam. Ze hebben, zo zeggen ze, een jachtveld op de Zuid-Hollandse eilanden, zonder Kraaien en Eksters. Het lijkt ze wel leuk om nu eens op die beesten te schieten. Waarom? O man, verschrikkelijk schadelijk gedier is het. Duizenden eieren per jaar vreten ze.' U bent van de krant? Gaat u een negatief of een positief verhaal over ons schrijven? Hangt dat af van wat wij gaan doen? Mm, bij het inschrijfbureau hebben ze ons op het hart gedrukt toch vooral weidelijk te jagen: ze hadden gehoord dat een actiegroep roet in het eten wilde komen strooien. We jagen altijd weidelijk hoor, alleen nu een beetje extra! Iedere jager neemt nu zijn plaats in. De laatste instructies worden gegeven: blijf op je post en dus buiten het schot van je buurman. Voorzichtig en succes! Dan valt een dodelijke stilte. Het is vijf uur en over een kwartier komt de zon op - dan pas mag de jacht beginnen. De lucht is egaal grijs en wordt geleidelijk lichter. Het is volkomen windstil. De jagers verroeren zich niet. Ook wij houden de adem in. De stilte en rust zijn onheils spellend. In de

verte hanengekraai. Plotseling komt een Houtduif laag over het geboomte aangevlogen. Geweer-vuur verscheurt de stilte. Veren vliegen door de lucht, en als een aan flarden geschoten vliegtuig stort de vogel neer tussen het mais.

Reguleren

Het is nu kwart over vijf en een hels lawaai breekt los. Overal schoten: "onze jagers" paffen erop los, verderop langs de bosrand klinken schoten, achter ons, voor ons, aan de andere kant van het maisveld, achteraan, links, rechts, het is een kabaal van jewelste. Het lijkt wel oudejaarsavond. De schoten klinken verschillend: droge knallen vanuit het veld en rare zweepslagen met-echo vanuit het bos. In de verte zien we een paar duiven overvliegen. Geknal. Een vogel verliest hoogte - kennelijk geraakt - maar hij vliegt dapper door. In onze hoek is niet veel te doen. We raken aan de praat. "Jagen is goed voor de natuur. Je selecteert, hè? Ik hou bijvoorbeeld van de selectieve jacht op fazantehennen. En de hazen natuurlijk. Hele leuke jacht. Laatst vroeg een boer me nog wat hazen te schieten. Hij had schade aan zijn gewas. Ik ben er een paar avonden op uit geweest, maar ik heb gewoon

een paar keer flink in de lucht geschoten. Tenslotte wil ik een leuk hazenbestandje opbouwen. Het moet een hobby blijven!" Hoog uit het bos verschijnt een groepje Houtduiven. Te hoog, zo luidt het oordeel. Niettemin lost een van onze vrienden een schot. Zo waar duikelt een van de duiven boven het bos naar beneden. Of het dier gewond is, valt niet uit te maken. De morgen blijft grauw. "Je moet natuurlijk reguleren, hè? Anders komen er teveel of worden ze ziek. Wat sommigen doen, elk jaar duizenden fazanten uitzetten, is natuurlijk belachelijk. Nee, ieder jaar een paar en dan lekker selecteren." Weer een groep duiven. Je ziet ze al zwenkend over het veld aankomen tussen de tientallen schoten die op hen afgevuurd worden. Allemaal "mis" en de duiven gaan steeds hoger. "Knoeiers", zegt een van onze metgezellen, "ze vliegen veel te hoog. Het valt niet mee om te schatten. Ik heb er zelf ook nogal eens moeite mee. Je moet ze hoogstens tot op veertig meter hoogte schieten. Ik heb mijn jachtexamen gedaan. Met succes.' Bovendien heb ik ook nog het jachtbrevet gehaald. Dat is meer het fijnere werk. Als de wetswijziging erdoor komt, moet iedereen die na 1972 is gaan jagen het jachtexamen afleggen. Dat is maar goed ook. Dan raak je tenminste een heel stel van die statusjagers kwijt? Waren er dan voor 1972 geen statusjagers? "Misschien", zegt hij schouderophalend.

Vrouwen

Een Fitis scharrelt door de kruin van een Berk en lispelt "soewiet, soewiet". Een geel dier-tje, dit jaar geboren. Gek idee, over een maand of twee zit dit verenballetje van pakweg 7 gram in West Afrika, alsof de Sahara niet bestaat. Een Kokmeeuw vliegt argeloos over het maisveld. De kop vertoont al de bruine vlekken van het winterkleed. De winter zal hij niet meemaken, ook hij moet eraan geloven: drie, vier, vijf schoten klinken en de witte vogel draait als een dolgedraaide tol naar beneden.

"Jagen een sport voor rijke mensen? Nee hoor, dat is geweest. Kijk je koopt een geweer voor f 700,- maar dat is eenmalig. Verder stelt het weinig voor. De meeste hobbies zijn duurder. Het enige dure is de pacht prijs van het jachtveld. Schandalig. De hoogstbiedende krijgt het

jachtrecht. Het kan dus voorkomen dat je je jachtveld gedurende de contracttijd (6 jaar) goed hebt verzorgd, met als gevolg dat het, waar eerst niets zat, nu wemelt van wild, en dan wordt je er van de ene op de andere dag uitgesmeten. Zomaar ineens ben je het kwijt, omdat er iemand was die meer bood. Nou, en dan die rijke stinkerds die enorme jachtvelden hebben..., eh, nou ja, die doen veel goed hoor, als je hoort wat een prachtige wildstand die opbouwen." Net op tijd bedenkt onze informant, dat hij tegenover de heren van de pers zijn jachtgenoten maar beter niet kan afvallen.

Weer een duif. Hij komt recht op ons af, maar wel erg hoog. Een haastig schot. Tevergeefs. Een veertje dwarrelt naar beneden. Niet helemaal mis dus...maar de duif verdwijnt in het bos. Hoe zou dat voelen, lood in je lichaam? "Konijnen daar kun je zo veel op schieten als je wilt. Daar is geen kruid tegen gewassen. Ik schiet ze veel bij de Shell op Rozenburg. Daar ondergraven ze de zandwallen die om de olietanks liggen. Gasten, gastjagers, ont-

vangen we een paar keer per jaar. Dat doe je vooral omdat je zelf al eens ergens bent uitgenodigd. Zijn vrouw daar", en onze vriend wijst naar een boom aan de overkant, "die jaagt ook. Ze is zich gaan interesseren voor zijn hobby en is toen een fanatiek jaagster geworden. Nou, je begrijpt wel, als je hem uitnodigt, dan moet je háár ook meevragen. Dat wordt me een beetje teveel, maar als ik haar alleen uitnodig, vindt hij dat natuurlijk niet goed, want hij denkt dan dat ik met haar de bosjes induik. Ha, ha, ha..." Ze gaat de laatste tijd wel wat minder jagen hoor. Het is niks gedaan, en dat voelt ze kennelijk wel: één vrouw tussen al die kerels, die zich allemaal uiterst netjes gedragen. Geen onvertogen woord durven ze te zeggen, geen mop tappen. Daar hebben ze ontzettend de smoor over in. Mijn wijf heeft ook al eens plannen gehad, maar ik moet dat niet. Ze hoeft niet overal bij te zijn, bespaar me dat alsjeblieft. Een kerel moet zo af en toe eens alleen op stap kunnen gaan. Er zijn niet veel vrouwen die jagen. Ik weet niet hoeveel. Gelukkig maar weinig."

"Nee, jagen moet leuk blijven, je moet niet het onderste uit de kan willen. Neem nou het botulisme. Ik jaag veel op eenden, maar die ziekte heeft nu zoveel slachtoffers geëist dat ik vind dat je er niet meer op moet jagen. Dat doe ik dan ook niet. Op ganzen heb ik nog nooit gejaagd. Maar dat gaat van de winter gebeuren. Ik heb een uitnodiging gekregen. Op Tiengemeten. Een jachtveld van een oude baas die er niet zoveel meer aan doet."

Weidelijk

Weer gaat een troep duiven zig-zaggend tussen de schoten door. Ditmaal zijn het postduiven. Niemand schijnt het te zien. Geen van de dieren wordt dodelijk geraakt. Postduivenhouders zullen dit niet leuk vinden. Er stevent weer een groep houtduiven op ons af. Weer te hoog. Weer een paar schoten. Weer "mis". Een troepje Kauwen komt op ons afgevlogen. Van verschillende kanten schoten. Een Kautje tuimelt met duizelingwekkende snelheid naar beneden, herstelt zich en vliegt verder. Een Houtduif recht voor ons uit wordt geraakt: in schuine duikvlucht scheert het stervende dier voor ons langs en belandt tussen het mais. Onze schutter staat moeizaam op en loopt een eindje langs de bosrand. Af en toe tuurt hij tussen de maisstengels, maar hij ziet niets. Hij kijkt ook verkeerdt, want de vogel is verderop neergekomen. Wij komen in beweging en lopen naar de plaats waar we de duif hebben zien vallen. En ja, daar strompelt de zwaargewonde vogel tussen de halmen weg, weg van ons, die hem niets gedaan hebben. Wij atenderen de jager, die de moed had opgegeven en alweer terug wilde lopen, op zijn slachtoffer. Weidelijk als hij is, gaat hij achter het dier aan, dat in dolle angst verder het maisveld in vlucht. De jager beent met grote passen door het mais, links en rechts de halmen brekend. Einde-lijk heeft hij de ongelukkige te pakken. Voorovergebogen en van ons afgewend doodt hij het dier met zijn handen. Intussen vliegt, met karakteristiek trekkende vleugelslag, een Turkse tortel over ons, een wettelijk beschermde vogel. Ijlings worden een paar schoten gelost, die overigens doel missen. Dit zal daarna nog tweemaal gebeuren. Gevraagd naar de betekenis en oorsprong van een rijtje zeer kleine veertjes in de band van het jagershoedje, wordt het hoofddeksel vol trots afgenomen en allereerst gewezen op de

grootste veertjes. Het zijn er acht in getal, zo'n drie centimeter lang. "Dit zijn de veertjes uit de duimvleugel van de Hout-snippen die ik geschoten heb. Deze hier", en hij wijst naar twee minuskule veertjes, "zijn van het Bokje, kleine snipjes, zo groot als een mus, een prachtig schot."

Tijdens onze gesprekken klettert regelmatig de hagel uit de patronen van naburige jagers om ons heen neer. Zelfs op ons hoofd voelen wij de loden kogeltjes neerkomen. "Niet gevaarlijk hoor!" zo stellen onze vrienden ons gerust, "dat is gewoon valhagel, dat kan geen kwaad. Alleen als het afketst, dan is het zeer verraderlijk." Het loopt tegen achten. In de wijde omgeving wordt nog druk gepaafd, maar onze schutters hebben er duidelijk niet meer zoveel zin in. Het lukt ons steeds beter ze aan de praat te houden, en we red-den zodoende verscheidene vogels het leven. "Ik heb vroeger nog als drijver meegedaan aan de grote jachten op De Beer. Dat waren jachten waar alle havenbaronnen aan mee deden, zoals de oude heer van Beuningen. Niks aan hoor:

's zomers enorme aantallen fazanten uitzetten en als de jacht begon, dan aten ze nog uit je hand. Eénmaal heb ik een vos geschoten. Dat was tijdens een drijfjacht in Drente. Toevallig verscheen hij voor mijn geweer. Ja, toen hij dood was, heb ik er een tijdje naar staan kijken, eigenlijk een pracht beest." Weer komen de vogels binnen schootsafstand en onze vriend grijpt zijn geweer.

Snel een nieuwe vraag dus^ "Of ik wel eens van de Stichting Kritisch Faunabeheer gehoord heb?" Hij legt zijn geweer neer. "Nou en of. Dat zijn verschrikkelijke figuren, die zijn overal tegen." Waartegen? "Nou, tegen de jacht en zo, en ze zijn overal uitgeschopt." Waar uit? "Oh, uit de Jachtraad en uit de Jagersvereniging. Vreselijke lui, die gewoon hun plaats niet konden krijgen. Ze moeten ontzettend links zijn!"

Op den duur zijn we zó lang aan het babbelen, dat er helemaal niet meer geschoten wordt. "Laten we maar terug gaan", is het voorstel. Op weg naar de auto's vragen we waarom deze jachtdag eigenlijk zo idioot vroeg wordt begonnen. "Dan is het nog rustig en kom je geen mensen tegen. Geen lastige vragen dus en zo. Als de stadsmensen wakker zijn, zijn wij al weer klaar." We nemen afscheid van onze makkers. Eigenlijk zijn het best aardige kerels. Ze moesten alleen niet jagen. Terug naar café Pasmans 't Groen voor de afsluiting van deze dag.

De kampioen

Midden in het café staan op het biljard de prijzen uitgestald: een grote beker voor de winnaar en verder jachtkleding, lokduiven, champagne, Jägermeister, enz. Geleidelijk keren steeds meer jagers terug. Toesnellend personeel brengt koffie, soep en worstebrood. De rook prikkelt onze ogen. De stemming is niet bijster opgewekt. Het lijkt wel alsof er een domper op het festijn gezet is. Sombor kijkend drinken de mannen de koffie en praten op gedempte toon. Wat is er toch gebeurd? Het valt ons op, dat we nergens de buit zien. Geen traditioneel tableau dus, het trotse uitleggen van de geschoten dieren. Integendeel, de oogst wordt zo onopvallend mogelijk aangedragen en schielijk overhandigd aan twee oudere heren die buiten op het terras aan een tafeltje zitten en zwijgend registreren wie er binnenkomt en hoeveel hij geschoten heeft. Het tonen van de buit vindt zó onopvallend plaats, dat de vogels bijna onder de tafel worden gehouden. Snel verdwijnen de dieren in twee plastic

vuilniszakken: een zak voor Houtduiven en een zak voor de rest. In die laatste zak zien wij enkele Zwarte Kraaien, Vlaamse Gaaien en een stuk of wat Eksters, allemaal Jonge vogels. Een triest gezicht om deze prachtige vogels behandeld te zien worden als oud vuil. Om kwart over negen verschijnt de laatste jager, een man met een somber en naargeestig gezicht. Hij heeft een bosje van vijf Houtduiven en zes Eksters aan zijn zijde bungelen. Vanwege deze elf "stuks" is hij de kampioen. Ook die mededeling schijnt hem niet vrolijk te stemmen. Nors kijkend tilt hij even de bokaal omhoog en ontvangt gelaten het lauwe applaus. Terwijl verscheidene jagers al weer vertrokken zijn en de rest zonder veel belangstelling te tonen nog wat in het café rondhangt, wordt de uitslag opgelezen: in totaal hebben 195 jagers deelgenomen en zijn er 184 vogels geschoten. Negenenveertig jagers hebben helemaal niets geschoten, 27 jagers hebben één vogel bemachtigd, 9 jagers twee vogels, 13 jagers drie vogels, 5 jagers vier vogels, 6 jagers vijf vogels, 3 jagers zes vogels, 3 jagers zeven vogels en één jager elf...vreugdeloos verlaten ook wij het café.

'kritisch' op de game fair

door kritische kraai

Wie zou dat nu kunnen denken,
Zij en wij op één terrein,
Tussen al die schieters-jagers,
Daar zou onze plaats niet zijn.
Toch werd ons dat steeds verweten,
En men vroeg wel honderdmaal,
Waarom we nu niet stonden.
Binnen in hun arsenaal.
Van Beuningen vond 't een raadsel,
Viel zelfs even uit z'n rol,
Geen jager toch die daar op lette,
Je kwam tenslotte voor de lol.
Zelfs voor ons werd het een pretje,
Toen jagers zich zo lieten gaan,
't Was achterbaks dat wat we deden.
Ook al stonden we vooraan.'
En wat moeten we nu denken,
Juist ja van u en u en u meneer,
Mag uw vrouw nu heus niet lezen,
Wat u misdeed met uw geweer?
Na entree der laatste klanten,
Wilden wij nu ook eens zien,
Waar het prentenkabinet was,
Van onze kommerciële Rien.
Kopen kon men wat men wilde,
Van geweer met dubbelloop,
Tot een koelkast met drie sterren,
Zelfs voorlichting bleek erg goedkoop.
In de stand alleen voor reeën,
Hoorden wij 't was ideaal,
Om de bokken reeds te schieten,
Als het gewei was kapitaal.
Ook de leuze van de jagers,
Dat zij doen aan wildbeheer,
Lijkt plotsklaps te verstommen,
Na Veen z'n ommekeer.
't Was een dag van voor en tegen,
En na het laatst trompetgeschal,
Hoorde je de vogels zuchten,
"Eind'lijk weer rust in Berg en Dal".

NATUURMONUMENTEN PRINCIPIËLER

In 1962 werd door het algemeen bestuur van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland als uitgangspunt vastgesteld dat jacht alleen verhuurd wordt in zodanige gevallen en onder zodanige beperkingen dat dit uit natuurbeschermingsoogpunt aanvaardbaar is. Op dit ogenblik heeft deze vereniging ongeveer 32.000 ha. in bezit waarvan op slechts 6000 ha. de uitoefening van de jacht geheel in handen is van de vereniging terwijl op 3000 ha. de jacht door derden en onder direkt toezicht van de vereniging wordt uitgeoefend. Op maar liefst 23.000 ha. is de jacht geheel in handen van derden en zijn de be-

palingen van de jachtwet maatstaf. In het kader van de jachtwet is het nog steeds aanvaardbaar om op ganzen, snippen, goudplevier, en, talingen, vossen, hermelijnen, wezels, bunzingen, kraaien, gaaien enz. enz. te schieten. Op tenminste 23.000 ha. in bezit van de vereniging worden dus nog steeds handelingen verricht die zeer strijdig zijn met natuurbeschermersbelangen. Toen deze gang van zaken tot de leden van deze vereniging doordrong is van die zijde met klem aangedrongen op beëindiging van de jacht. Dit heeft ertoe geleid dat het bestuur van deze vereniging op de vergadering van de verenigingsraad van 4 september j.l. herziening van het standpunt over jacht

heeft aangekondigd. Het bestuur is van mening dat de jacht in principe alleen moet worden uitgeoefend als dit nodig is ten behoeve van de instandhouding van het ecosysteem (aantalsregulatie) of ter voorkoming van schade. De verenigingsraad ging met dit voorstel akkoord. Teleurstellend was wel dat het bestuur afwijkingen van het nieuwe principiële uitgangspunt op grond van financiële overwegingen te nadrukkelijk wenste te regelen. Gedetailleerde gegevens over de jacht zoals bijvoorbeeld de inhoud van de jachtcontracten, plaatselijke jachtoverzichten etc. worden door het bestuur dezer vereniging niet aan de leden openbaar gemaakt.

faunabeheer koninklijk goedgekeurd

door Hugh P. Gallacher

De Kijfhoek en Bierlap zijn twee aaneengesloten duinterreinen ten noorden van Den Haag. Voor houders van jaar kaarten is dit natuurgebied opengesteld. De bezoekers vinden er een nog redelijk onge-rept duinlandschap met een karakteristieke flora en fauna. Het verkrijgen van zo'n jaar kaart is niet gemakkelijk: er moet een aanvraagformulier ingevuld worden waarop men verklaart aan "serieuze natuurstudie" te doen, hetwelk door twee gerenommeerde personen moet worden bevestigd middels hun handtekening. Het resultaat van deze selectie is, dat het kwetsbare duingebied van Kijfhoek en Bierlap gevrijwaard is van kuilen gravende, in bomen klimmende, voetballende of naar de radio luisterende dagjesmensen (die terecht kunnen in het aanpalende recreatiegebied Meijndel). De bezoeker van Kijfhoek en Bierlap ontmoet slechts gelijkgestemde natuurliefhebbers en stiltezoekers. En jagers. Ja, ook jagers behoren tot de regelmatige gasten van dit natuurgebied. Maar het zijn dan ook niet de eersten de besten: het genot van de jacht is hier namelijk toegelend aan het Koninklijk huis. Het duingebied benoorden den Haag is door de Staat der Nederlanden aan de gemeente in erfpacht gegeven. De gemeente gebruikt het gebied voor de opslag en winning van drinkwater. In de erfpachtsvoorwaarden is bepaald, dat het jachtrecht aan de Kroon voorbehouden is. Toen indertijd door kunstmatige infiltratie van Rijnwater het jachtgebied in deze duinen aanzienlijk ingeperkt werd, is de Kroon een compensatie gegeven: een aantal terreinen die in eigendom toebehoren aan de gemeente Den Haag (waaronder Kijfhoek en Bierlap) is ter beja-ging aangeboden. Dat leden van het koninklijk huis plus aanhang in Kijfhoek en Bierlap de jacht uitoefenen, heeft dus niets te maken met Faunabeheer, maar alles met tradities en privileges. Dat blijkt ook uit het feit dat door de Kroon gejaagd wordt op Fazanten, die ter plaatse gekweekt, uitgezet en bijgevoerd worden. Het koninklijk jachtbedrijf en wat daar zoal mee te maken heeft, is de bezoekers natuurlijk een doorn in het oog. Eén van onze donateurs merkt hierover op: "Sedert een aantal weken word ik als trouwe week-eindbezoeker van de in deze herfst werkelijk bijzonder fraaie Kijfhoek en Bierlap wederom geconfronterd met een aantal aspecten van de jacht in dit gebied die mij gewoon met weezin vervullen. Ik bedoel niet zozeer het voortdurende geknal der geweren en het hysterisch gejank van de jachthonden, hoe hinderlijk dit ook is. Wat mij echter het meest dwars zit, is de

volkomen absurditeit van het voeren van de fazanten. Met een auto wordt er in de Bierlap gereden en met veel lawaai worden de fazanten naar bepaalde plekken gelokt waar gestrooid wordt. Hele drommen fazanten komen daar bijeen, vernietigen de vegetatie door het gekrab en maken kale plekken. Een onnatuurlijke hoe veelheid fazanten wordt gevoerd in een tijd dat dit volslagen zinloos is, alleen om ze vet te mesten en ze daarna neer te knallen. Hier kan de jacht bezwaarlijk verdedigd worden met de hypocriete stellingen van: natuurlijk evenwicht, afschot e.d. Als ik in mijn groene windjack langs de voederplaatsen loop, komen de fazanten in drommen bijkans kwispelstaartend naar mij toegehold, om enkele weken later (als de jacht kennelijk losgebroken is) voor mij in paniek uiteen te stuiven!"

De Jagermeester van de Koningin in Zuid-Holland - gevraagd naar een reactie op deze klacht - antwoordt als volgt: "De fazanten worden niet vetgemest. Voor weidelijke jacht op gedreven wild (wild dat voldoende hoog moet kunnen vliegen) is een concentratie van het bestand op hoger gelegen punten nodig, waar evenwel een natuurlijk voerbestand ontbreekt en dat derhalve door het Jachtdepartement kunstmatig wordt verschaft.

Om een voldoende grote concentratie te verkrijgen worden fazanten uitgezet. Door een ruimer bestand te creëren wordt bovendien een grotere overlevingskans nagestreefd. Het systeem van jagen met honden is nodig om te bereiken dat de uitgezette fazanten zich als wilde fazanten vormen en gedragen."

Het is volstrekt duidelijk dat de pretjacht op fazanten - of het nu een koninklijk tijdverdrijf is dan wel een sport voor "gewone" burgers - meerel en wetenschappelijk ten ene male onverantwoord is. Het gaat niet aan om dieren op te fokken, ze vertrouwd te maken met bepaalde routes en voederplaatsen, om ze vervolgens op een goede dag ter wille van het genoeg neer te paffen. Met regulatie heeft dit gejaag ook al niets te maken. Door het uitzetten en bijvoederen van de vogels maakt men ernstig inbreuk op de natuurlijke gang van zaken. De natuurlijke aanwas van jonge dieren wordt kunstmatig vergroot, de natuurlijke wintersterfte wordt kunstmatig verkleind. Het resultaat is een volledig uit het lood geslagen fazantenbestand. Vandaar dat de Stichting Kritisch Faunabeheer bij de opening van het jachtseizoen krachtig stelling heeft genomen tegen het gesol met de Fazant.

De fazantenjacht in Kijfhoek en Bierlap heeft daarenboven onze bijzondere zorg en aandacht. Wij ontvingen namelijk berichten die erop wijzen dat niet alleen fazanten, maar ook andere vogelsoorten van deze jacht te lijden hebben. Door jachtopzichters van het Koninklijk Jachtdepartement Zuid-Holland worden Zwarte Kraaien en Eksters bestrafden. Deze vogels vormen echter op geen enkele wijze een plaag in het betreffende gebied: hun aantal is zeker niet hoger - eerder lager - dan in vergelijkbare natuurterreinen. De enige beweegreden om dan toch op deze dieren te schieten, is dat zij wel eens een jong fazantje of een fazantenei verschalken. Dat "predatie" een noodzakelijk onderdeel vormt van de natuurlijke processen en dat kraaiachtigen (evenals stootvogels) hierin een natuurlijke en nuttige rol vervullen, wordt door de jagers voor het gemak maar even vergeten. Zij willen immers een hoog fazantenbestand en lappen de natuurlijke processen aan hun laars. De bestrijding van eksters en kraaien vindt in Kijfhoek en Bierlap behalve met het geweer tevens plaats middels het leggen van gif-eieren of vergiftigd aas. Dit zijn eieren of stukken vlees die alfa-chlorolose bevatten, een zeer zwaar vergif. Deskundigen wijzen erop dat deze methode niet "selec-

tief" is aangezien ook andere dieren, direct of indirect, met het gif in aanraking komen en de dood vinden. Zo worden o.a. ook de uiterst nuttige (en beschermde.) Egels, Buizerden en Ruigpootbuizerden het slachtoffer van dit voedsel-des-doods. In een rapport van de Vogelwerkgroep Vogelsterfte van het Centraal Diergeneeskundig Instituut te Rotterdam wordt de dood van ten minste één Buizerd door vergiftiging met alfa-chlorolose als bewezen verklaard. De dood ten gevolge van vergiftiging van een eveneens in Kijfhoek en Bierlap aange troffen Ruigpootbuizerd achten de onderzoekers "geenszins uit te sluiten." Overigens moet men bedenken, dat de afgelopen maanden maar liefst 6 Buizerden in het betreffende duingebied onder verdachte omstandigheden dood zijn aangetroffen, terwijl dit ook in voorgaande jaren veelvuldig voorkwam. Het vermoeden bestaat bovendien, dat koninklijke jacht-opzieners en voerknechten regelmatig kadavers zoeken en weghalen, teneinde te verhinderen dat nog meer vogelijken onderzocht worden.

Fazantejacht ter wille van de "kick" van de jager, het bevorderen van een onnatuurlijk hoge fazantenbestand, het aan flarden rijden van de vegetatie, het verstoren van de rust in een natuur-

gebied, het zonder noodzaak doden van Kraaien en Eksters en het vergiften van stootvogels evenals het strooien van tonnen graan waardoor de stand van de Ringmus zodanig toeneemt dat deze de van nature voorkomende Gekraagde Roodstaart verdringt, zijn zaken die natuurlijk nergens door de beugel kunnen. Het geval Kijfhoek en Bierlap heeft de Stichting Kritisch Faunabeheer in het bijzonder aange-grepen, omdat het hier een kwetsbaar natuurgebied betreft en omdat wij konden beschikken over betrouwbare verklaringen van getuigen en deskundigen. Wij hebben bij de gemeenten 's-Gravenhage en Wassenaar, en bij de Duinwaterleiding van 's-Gravenhage, onder wier uiteindelijke verantwoordelijkheid deze praktijken zich afspelen, met klem aangedrongen, een einde te maken aan deze vorm van "faunabeheer".

DOLLARD

De werkgroep Dollard, waarin dertien Nederlandse en twaalf Duitse natuurbeschermingsorganisaties samenwerken, heeft de regeringen van de twee landen gevraagd tot internationale afspraken te komen over het beheer van de Dollard. De overeenkomst zou o.a. tot een beëindiging van de jacht op het wad en op de kwelders moeten leiden.

TOEGANGSVOORWAARDEN VOOR HET TERREIN 'KIJFHOEK EN BIERLAP'

Hieronder volgen enkele voorwaarden tot het betreden van de natuurgebieden Kijfhoek en Bierlap, in eigendom van de gemeente 's-Gravenhage en in beheer van de Duinwaterleiding van 's-Gravenhage, zoals vermeld op de door de Duinwaterleiding uitgegeven toegangskaart.

1. Het terrein mag slechts worden betreden ter beoefening van serieuze natuurstudie.
3. Houders van toegangskaarten zijn verplicht ervoor zorg te dragen dat door hun gedrag geen nadeel aan het terrein, de flora en de fauna, de eigendommen van de Duinwaterleiding, of aan de apparatuur van het natuurwetenschappelijk onderzoek kan ontstaan.
5. Het terrein mag slechts te voet worden betreden. Het meenemen van enig vervoermiddel of van dieren is verboden.
7. Het is verboden zich in het terrein te bevinden, anders dan normaal gekleed.
- 8b. hinderlijk lawaai te maken of zich te gedragen op voor anderen hinderlijke of aanstootgevende wijze;
 - d. enig spel te beoefenen,
 - f. enige grondroering te verrichten, of toe te laten dat deze onder zijn hoede wordt verricht;
 - h. enig afval, flessen, etenswaren of verpakkingsmateriaal neer te werpen of achter te laten.
 - j. planten, waaronder bomen, heesters en paddestoelen, of delen van planten, waaronder bloemen, takken, vruchten, zaden, bollen, stekken en wortels, te beschadigen, te plukken, uit te graven of uit te steken, in het terrein binnen te brengen, uit te planten of uit te zaaien, te verzamelen of te vervoeren.
 - k. enige in het terrein aanwezige diersoort te voederen, te fotograferen, te verstoren of aan te tasten, dieren te vangen of te doden dan wel gevangen of gedode dieren te vervoeren, alsmede het aanwenden van pogingen tot één dezer handelingen.
9. Niet naleving van genoemde voorwaarden, ook door één van de op de toegangskaarten vermelde kinderen, maakt de toegangskaart ongeldig waardoor de houder zich blootstelt aan vervolging op grond van art. 461 van het Wetboek van Strafrecht.

GIFEIEREN I

Per jaar worden in Nederland 300 à 400 vergunningen voor het gebruik van AlphaChloralose ter verdelging van kraaiachtigen aan jachtgerechtigden uitgereikt door het Ministerie van Landbouw en Visserij.

GIFEIEREN II

Ook het geval van alphachloralose-intoxicatie betrof onder meer een buizerd, die nog levend werd aangetroffen met verlamningsverschijnselen. Dichtbij de vindplaats lagen resten van een ekster. De zieke vogel werd door de vinder mee naar huis genomen en stierf daar twee dagen later. In het braaksel van het dier bevonden zich resten, waarschijnlijk van een ekster. In de zelfde streek (Haagse waterleiding-duinen -red.-) werden omstreeks die tijd 3 dode egels gevonden naast resten van uitgelegde gif-eieren. De magen der egels bleken gevuld met ei-inhoud, waarin bij toxicologisch onderzoek letale gehalten alphachloralose werden aangetoond (390-1180-3300 ppm). De maaginhoud en het braaksel van de buizerd waren niet beschikbaar voor analyse; het darmmateriaal bleek 3 ppm alphachloralose te bevatten. Op grond van deze analyse en de samenhangende gegevens der anamnese en ziekteverschijnselen kon ook bij dit dier een alphachloralose-intoxicatie worden vastgesteld. Hieruit blijkt, evenals uit eerder onderzochte gevallen, dat het gebruik van chloralose-eieren niet het hieraan toegeschreven specifieke effect heeft bij de bestrijding van bepaalde vogelsoorten zoals eksters, kraaien, maar dat ook andere soorten hierdoor worden getroffen. Buitendien is het de vraag of de voor dit gebruik aangevoerde argumenten - naar het schijnt onder meer uit oogpunt van belang voor de jacht - voldoende steekhoudend zijn.

Uit: Jaarverslag T.N.O. 1974.

nogmaals de kleine rietgans

In januari verscheen een rapport over de Kleine Rietgans van de hand van de secretaris van de jachtraad. Het rapport moest dienen als leidraad voor een advies aan de minister over het eventueel heropenen van de jacht op de Kleine Rietgans. Het rapport concludeert dat er geen bezwaar is tegen heropening van de jacht. De stemming staat bijvoorbeeld vast: vóór stemmen alle 12 vertegenwoordigers van landbouw-, bosbouw- en jagerszijde; tegen stemmen de 3 vertegenwoordigers van de natuurbescherming. Het rapport is slecht. Niet alle relevante literatuur over de Kleine Rietgans is erin verwerkt. Ringgegevens worden onjuist geïnterpreteerd. Van de tellingen van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer, die over het algemeen door goedwillende vogelbeschermers worden uitgevoerd, wordt zodanig misbruik gemaakt, dat de schijn wordt gewekt dat deze jacht op de Kleine Rietgans rechtvaardigen. Het Rijksinstituut voor Natuurbeheer, dat ressorteert onder het Ministerie van Landbouw en Visserij (!), zou beter moeten waken tegen misbruik van de haar toevertrouwde cijfers.

De Stichting Kritisch Faunabeheer heeft bij de minister tegen deze gang van zaken geprotesteerd. Tegelijkertijd is de samenstelling van de Jachtraad aangevochten. Tenslotte is de minister verzocht tenminste één vertegenwoordiger van de S.K.F. in de Jachtraad op te nemen. Een afschrift van deze brief werd naar de staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk gestuurd. Zijn antwoord is hieronder afgedrukt.

De Minister van Landbouw en Visserij deelde medio juli, via de memorie van antwoord op de voorgestelde jachtwetswijziging, aan de Tweede Kamer mee dat hij zijn besluit over het heropenen van de jacht op de Kleine Rietgans had opgeschort, ondanks het feit dat de Jachtraad hem geadviseerd had de jacht te heropenen. In september deelde de minister de S.K.F. mee dat hij niet met de S.K.F. in discussie wenste te treden over het rapport over de Kleine Rietgans daar dit rapport niet voor ons bestemd was. Bovendien functioneert de Jachtraad volgens de minister uitstekend en gaat deze ernstig en objectief te werk.

Volgens een onlangs (1 okt. jl.) door het Landbouwschap gelanceerd persbericht wenst de minister van landbouw de jacht op

rietganzen niet te openen, omdat het aantal ganzen in de wereld naar zijn mening niet is gestegen. Reden voor het Landbouwschap om, via een zo langzamerhand algemeen wordend misbruik van ganzentellingen, te stellen dat uit die tellingen blijkt dat, ondanks de jaarlijkse jacht op rietganzen, de populatie in Nederland met 20% is toegenomen. Gezien de immer natuurvijandige houding, van dit schap ligt de conclusie voor de hand. De jacht op rietganzen moet weer open en wel onmiddellijk,

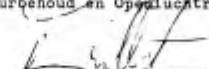

MINISTERIE VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK
Hoofdafdeling Natuur- en Landschapsbescherming

Aan de Stichting Kritisch Faunabeheer,
Postbus 76,
's-Graveland.

uw brief van 19 juli 1976 kenmerk **Rijnsijk, Streevoordelen 370, tel. 070-34 92 33**
onderwerp **jacht op de kleine rietgans en vertegenwoordiging in Jachtraad.** **N.L.B./PF 22005 II** **- 9 AUG. 1976**

Met belangstelling heb ik kennis genomen van Uw hierboven aangehaalde brief. Aangezien de daarin gedane voorstellen betrekking hebben op onderwerpen, welke verband houden met de uitvoering van de Jachtwet, welke uitvoering in handen is gelegd van de Minister van Landbouw en Visserij, heb ik Uw brief ter beantwoording aan deze bewindsman doorgezonden, met het verzoek mij een afschrift van zijn antwoord aan U ter kennisgeving te doen toekomen.

Ik merk hierbij op, dat ik er enige tijd geleden reeds bij voornoemde minister op heb aangedrongen de jacht op de kleine rietgans niet toe te staan, c.q. deze jacht te verbieden in dat deel van de provincie Friesland, waarin sedert een aantal jaren het grootste deel van de Spitsbergen-populatie van de kleine rietgans overwintert.

De Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, namens deze, het Hoofd van de Directie Natuurbehoud en Openluchtrecreatie,

(Ir. F.C. Prillewitz)

Bijlagen
CRM 200
946975 F

per 1 oktober. Want, in bepaalde gebieden van het land, met name in Friesland, wordt grote schade toegebracht aan landbouwgewassen door de hier overwinterende ganzen. Hoe groot die schade, door rietganzen aangebracht, is, en of die schade óók met 20% is

toegenomen, vermeld het Landbouwschap natuurlijk niet. Jammer dat het Landbouwschap een weinig rationeel besluit voorstaat. Jacht is immers een korte termijn-oplossing. Gezamenlijk zoeken naar betere, liefst preventieve, maatregelen is zinvoller zowel

voor de boer als voor de rietgans. Bovendien zijn rietganzen geen exclusief boerenbezit en worden deze vogels overal in de wereld ernstig bedreigd, Nederlandse tellingen en sommige onverantwoorde interpretaties daarvan ten spijt.

LOOD I

"U weet, vroeger werden de waterleidingbuizen van lood gemaakt, loodverontreiniging in het water speelt geen enkele rol."

Drs.Th.J.Veen, Directeur Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging in Echo, aktualiteitenprogramma KRO.

LOOD II

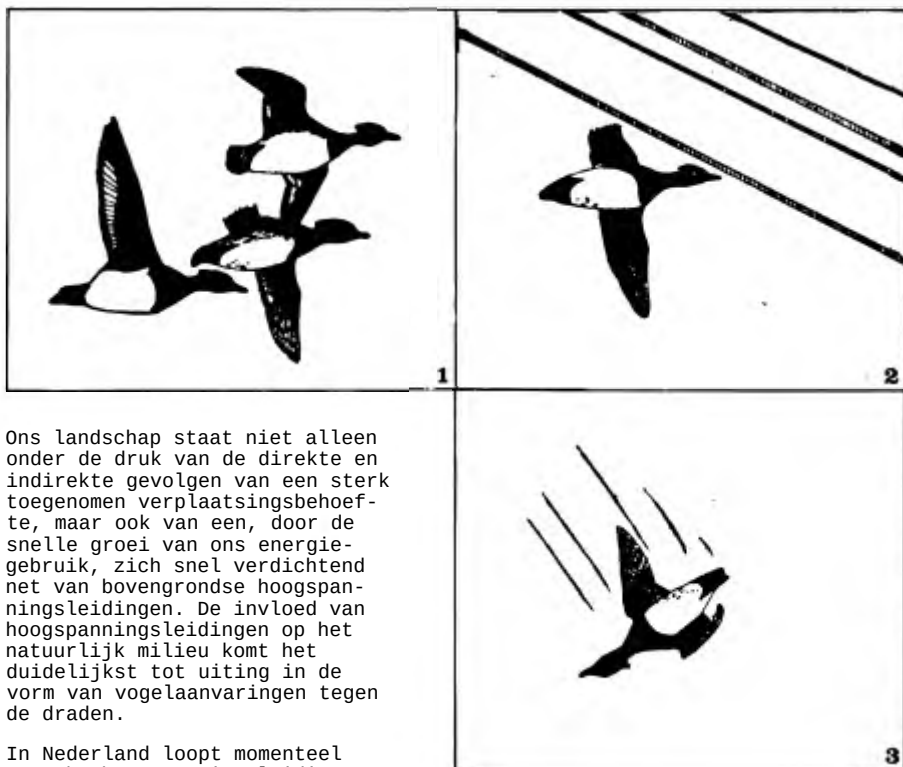
Loodverbindingen zijn zeer giftig. Lood mag daarom niet met levensmiddelen in aanraking komen als zich oplosbare loodverbindingen kunnen vormen. Voor waterleidingbuizen kan lood worden gebruikt, omdat koolzuurhoudend water daarin een oplosbare laag basisch loodcarbonaat vormt; deze buizen worden echter ook wel inwendig vertind.

Loodvergiftiging was in vroeger jaren een groter probleem dan tegenwoordig. Het verdwijnen van loodhoudende verven, van lood in waterleidingbuizen, heeft ertoe geleid dat de frequentie van deze vergiftiging sterk is afgenomen. Toch komen deze vergiftigingen ook tegenwoordig nog

voor. Meestal heeft men dan te maken met chronische loodvergiftiging, die gekenmerkt is door vage symptomen als anorexia, misselijkheid, constipatie en hoofdpijn. In een later stadium treden dan heftige buikpijnen op. Verder komen spierslapte en extreme vermoeidheid voor, soms zelfs verlammingen. De meest ernstige verschijnselen zijn die van de kant van het centrale zenuwstelsel. Slapeloosheid, rusteloosheid, opwindingstoestand en uiteindelijk delirium en convulsies of lethargie en coma kunnen daarbij optreden.

Uit: Grote Winkler Prins Encyclopedie, 1973', deel 12 p.218-223.

VOGELSLACHTOFFERS DOOR HOOGSPANNINGSLEIDINGEN

1) groepjes kuifeenden (manne-tjes) 2) één raakt hoogspanningsleiding, 3) valt en slaat over de kop, 4) dood op de grond.

Ons landschap staat niet alleen onder de druk van de direkte en indirekte gevolgen van een sterk toegenomen verplaatsingsbehoefte, maar ook van een, door de snelle groei van ons energiegebruik, zich snel verdichtend net van bovengrondse hoogspanningsleidingen. De invloed van hoogspanningsleidingen op het natuurlijk milieu komt het duidelijkst tot uiting in de vorm van vogelaanvaringen tegen de draden.

In Nederland loopt momenteel 4000 km hoogspanningsleiding. Naar schatting vliegen 1,5 tot 2 miljoen vogels zich dood tegen deze draden. Veel vogels zijn niet direkt dood, maar lopen soms nog dagenlang rond met ernstige verwondingen. De meest gekonstateerde verwondingen zijn een gebroken vleugel of een beschadigde oksel. De meeste vogels vliegen zich in het voorjaar (april, mei) en in de herfst (oktober) dood tegen de leidingen. Het zijn dan meestal trekvogels die het slachtoffer worden. De volgende vogelsoorten worden in Nederland het meest als draadslachtoffer gekonstateerd: Kievit, meerkoet, wilde eend, grutto, postduif, kokmeeuw, spreeuw, goudplevier, houtduif, kempfaan, watersnip, kramsvogel en wulp. Relatief veel vogels vliegen bij het raken van de draden goed verder, doch kunnen elders met letsel sterven. Een opeenhoping van draadslachtoffers kan bij "gunstige" temperaturen Botulisme tot gevolg hebben. Ook kan verspreiding van Botulisme veroorzaakt worden door gewonde vogels. Sterfte van vogels veroorzaakt door hoogspanningsleidingen is niet alleen een regionaal of nationaal probleem. In vrijwel alle landen leiden hoogspanningsleidingen tot nadelige neveneffecten.

Sinds kort is er een boek verschenen, getiteld: Vogels Onderweg..., waarin het draadslachtofferprobleem uitvoerig behandeld wordt.

Allereerst wordt het probleem in zijn algemeenheid behandeld, daarna volgt een overzicht van de situatie in het buitenland. Het onderzoek concentreerde zich vooral in de Polder Westzaan. Op een traject van 2300 meter vliegen per jaar ca. 4000 vogels zich dood tegen twee aldaar aanwezige leidingen. Vooral veel zeldzame vogels werden hier gevonden, zoals lepelaars, bruine kiekendieven, waterrallen, porseleinhoentjes etc. Voorts staan er een aantal interessante proeven beschreven om de opruimingssnelheid te meten, b.v. van een dertigtal uitgelegde dode spreeuwen verdween 90% binnen 24 uur. Vooral bruine kiekendieven, torenvalken en zwarte kraaien zorgen er voor dat de draadslachtoffers snel verdwijnen.

Een bijzonder interessant hoofdstuk is dat over de Vogeltrek. Uitvoerig wordt het gebruik van radar om vogeltrek te meten uiteengezet. De trekbanen (gemeten via radar) zijn duidelijk in tekeningen weergegeven. Het blijkt dat hoogspanningsleidingen een negatieve invloed uitoefenen op de weidevogels, deze blijven binnen een strook van 100 meter terweerszijde van een leiding niet te broeden. Een duidelijke uitleg wordt gegeven over het voorkomen, ontstaan, verspreiding en gevaar van

Botulisme. Deze bacterie heeft zich de laatste jaren stormachtig in de Nederlandse oppervlakte wateren ontwikkeld. Op de invloed van hoogspanningsleidingen op het landschap wordt uitvoerig ingegaan. De planologische procedures voor het plaatsen van leidingen worden duidelijk uiteengezet. Het laatste hoofdstuk van het boek gaat over de beveiliging van de leidingen tegen vogelaanvaringen. Het beste is de leidingen onder de grond te leggen, doch dit is ook de meest kostbare methode. Vooral omdat de huidige leidingen niet verwijderd zullen worden is een goede visuele beveiliging erg belangrijk. Achterin het boek is een samenvatting van het gehele onderzoek opgenomen. Tevens treft men nog een Duitse en Engelse vertaling aan. Dit werd gedaan vanwege de grote belangstelling voor het onderzoek in het buitenland. Het is beslist de moeite waard om het boek aan te schaffen.

Vogels Onderweg... door René Heijnis, 160 pag. 4 foto's, 75 tekeningen en tientallen overzichten, kaarten en tabellen. Het boek is verkrijgbaar door f 24,25 + f 3,- portokosten (samen f 27,25) te storten op gironummer 35.35.924 t.n.v. R. Heijnis, Wilhelminastraat 13, Koog a/d Zaan. Ook verkrijgbaar bij de S.K.F.

In verband met de ophanden zijn- de wijziging van de Vogelwet 1936 heeft "Politiedierenbescherming" in een brief aan de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk een groot aantal wensen te kennen gegeven. Wensen voortkomend uit de praktijk want maar liefst ruim 10.000 van de 14.000 leden en donateurs zijn o.a. belast met de handhaving van bepalingen van Vogel-, Jacht- en Natuurbeschermingswet. Hieronder volgen enkele punten uit de brieven die zeker onze steun verdienen.

In de Vogelwet worden een aantal zg. "kooivogels" genoemd die weliswaar niet gekocht, verkocht, gevangen of vervoerd mogen worden, maar waarvan het onder zich hebben niet strafbaar is. Deze bepaling is in 1936 in de wet opgenomen om al die mensen die, op het moment dat de wet in werking trad, "kooivogels" hadden, te vrijwaren van strafvervolgung. Na verloop van tijd zou die bepaling dan geschrapt dienen te worden omdat alle in 1936 aanwezige "kooivogels" geacht moeten worden te zijn gestorven. Geen van de tussen 1936 en 1976 bewindvoerende kabinetten hebben dit, om politieke redenen, aangedurfd. Een houding die vergeleekbaar is met de huidige situatie in Italië waar de regering

gen nauwelijks de jacht durven in te perken, beducht als ze zijn voor stemmenverlies. In ons land voerde men bijvoorbeeld wel aan dat het niet aanging de arme mijnwerker die het grootste deel van zijn leven onder de grond doorbracht "zomaar" zijn vogeltjes af te pakken. Nu hebben we geen mijnwerkers meer en zijn de kooivogels uit 1936 al lang dood maar zitten we nog wel met de bewuste bepaling in onze maag.

Deze bepaling en deze niet alleen is er de oorzaak van dat er op grote schaal clandestien vangvogels gevangen en verhandeld worden zonder dat opsporingsambtenaren doeltreffend op kunnen treden. Het spreekt dan ook vanzelf dat "Politiedierenbescherming" de minister dringend verzoekt aan deze situatie een eind te maken. Zij wil tevens dat een eind komt aan de mogelijkheid die de bepalingen van zowel Jacht- als Vogelwet bieden om de havik, de slechtvalk en de klapekster zonder vergunning onder zich te hebben, te kopen of te koop te vragen. Het is bepaald in strijd met de "vogelbeschermingsgedachte" zo stelt zij, dat een sport als "het rapen van zoveel mogelijk kievitseieren" heden ten dage nog wordt getolereerd. Het rapen en handelen in deze eieren, die er uitsluitend toe dienen de dis in

exclusieve restaurants op te sieren, is een door de tijd en het veranderde sociale levenspatroon volledig achterhaald gebeuren. Het argument van de "bijverdienste" dat vroeger kennelijk opgeld deed, heeft zijn kracht verloren. Politiedierenbescherming wil dat aan de Controleurs Vogelwet meer bevoegdheden toegekend worden dan nu het geval is. Juist omdat deze Controleurs bij hun werk stuiten op vele overtredingen van bijvoorbeeld de Jachtwet, de Natuurbeschermingswet en andere faunawetten ligt het in de rede ook aan hen de voor algemene opsporingsambtenaren geldende bevoegdheden toe te kennen.

Voorts is de Politiedierenbescherming van oordeel, dat mogelijke schade aan de jacht niet meer als argument kan dienen om bepaalde vogelsoorten van bescherming uit te sluiten. Tenslotte is de Bond van mening, aat de afzonderlijke wetten, zoals de Vogelwet, de Jachtwet eventueel de Natuurbeschermingswet en andere wetten, die uitsluitend of in hoofdzaak de fauna beogen te beschermen in één wettelijk kader moeten worden gevat, terwijl overigens in de gehele wetgeving - meer dan tot nu toe - de vogelbeschermingsgedachte dient te worden geïntegreerd.

IN NAAM VAN DE BEESTEN

Ontegenzeggelijk hebben onze voorouders zich weinig aange-trokken van het lot van het dier. Gedurende de tijd dat de mens op aarde is, heeft hij van alles bedacht om zoveel mogelijk profijt van het dier te hebben. Daarbij komen ook allerlei vormen van dierenmishandeling voor. Paling-trekken, dasbijten, gansknuipen en hondengevechten waren volksvermaak nummer één. Thans zijn dierenhandelaren, plezierjagers en gevoelloze wetenschappers de moderne exponenten van de dierenmishandeling.

Ze komen in Ruyslinck's boek allemaal aan de orde en worden door hem op één grote misselijke hoop gegooid, een opeenstapeling van wrede heden uit domheid, onverschilligheid, winstbejag en egoïsme. De goed-gedocumenteerde schrijver doet een gruwelijk relaas van wat er allemaal in onze lage landen aan wandaden t.o.v. het dier bedreven wordt. Hij schrijft o.a.: "Bij honden worden door middel van hamerslagen de beenderen, de poten, de geslachtsorganen en andere lichaamsdelen verbrijzeld. Op honden ook wordt bij voorkeur de beruchte "elektroden-proef" toegepast, die tot de meest verspreide en afschuwelijkste foltermethoden in politieke gevangenis behoort: de elektroden worden in de hersenen van het proefdier ingeplant, dat dan vaak dagenlang met elektrische stroomstoten 'behandeld' wordt. In

sommige laboratoria worden katten, honden en andere dieren gedurende vier dagen in roterende trommels rondgedraaid, als vuil wasgoed in een wasmachine... Niet alleen lichaamsdelen en organen, maar ook tumoren worden van de ene diersoort op de andere overgeënt, van een schaap op een geit, van een vogel op een rat en zo meer..... Konijnen en apen worden gedurende maanden geïmmobiliseerd, de kop in een klem of een speciaal daartoe geconstrueerd blok vastgeschroefd. Tot de 'populaire' laboratoriumtests behoort eveneens de inenting van apen met pest-, cholera- en syfilisbacteriën. Deze dieren, die evenals de honden 'het dichtst' bij de mens staan en bijgevolg samen met deze laatste als de ideale proefdieren worden beschouwd, worden overigens voor nog heel wat andere doeleinden gebruikt.

In een aantal gruwelkamers van de wetenschap worden bij apen, na een schedelboring zonder verdoving, de hersens verwijderd...." Het is niet verwonderlijk dat de emoties bij de schrijver soms hoog oplaaen. Ook de lezer zal naar alle waarschijnlijkheid hieraan niet kunnen ontkomen, wanneer de wrede heden ter meerdere ere van wetenschap, techniek en toegepast natuurkundig onderzoek de revue passeren. Ook de exotische vogelliefhebber zal raar opkijken als hij bij het lezen van het boek verneemt, wat er allemaal met zijn tropische

vriendjes wordt uitgehaald voordat deze in zijn 'beschermd' milieu terecht komen. Opmerkelijk is dat in dolfinaria, waar arge-loze recreanten de tribunes vul-len, het een komen en (dood)gaan blijkt te zijn van steeds grotere hoeveelheden dolfijnen. Volgens de onderzoeken is de gemiddelde leeftijd van dolfijnen in hun dierlijk biotoop dertig jaar, maar in gevangenschap houdt hij het nauwelijks drie jaar uit. In Engeland is het jaarlijks sterftecijfer 20%. Duidelijk komt de vraag naar voren, of het niet eindelijk tijd wordt om de rechten van het dier vast te leggen in een wet. Bijna honderd jaar geleden pleitten daar reeds vooruitstrevende volksvertegenwoordigers voor tijdens de parlementaire behandeling van het wetboek van strafrecht. Ruyslinck zegt over de rechten van het dier: "De rechten van het dier impliceren natuurlijk ook plichten van de mens tegenover het dier, en wij zijn nu eenmaal niet zo gemakkelijk te spreken over 'plichten' als over 'rechten', wél over plichten van de ander en over onze eigen rechten". In naam van de beesten is een dierenboek met de dieren als lijdend voorwerp en de mens in de hoofdrol.

J. K.

In naam van de beesten, door Ward Ruyslinck. Grote Marnipocket 109, 208 blz., uitg. Manteau. Prijs f19,90.

achtergronden van de valkerij

Een valkenier uit de omgeving van Karlsruhe beweerde dat hij de enige valkenier uit Baden-Württemberg is die in 1975 met succes slechtvalken gekweekt had. Intussen is er al een getuige bekend geworden die deze valkenier betrapt heeft bij het uithalen van een slechtvalkenhorst na bij een strand op Sicilië.

Toen twee Duitse ornithologen in het voorjaar van 1975 in Turkije een slechtvalkennest observeerden waarin zich één jong bevond, zagen ze twee mannen die het jong wegnamen. Toen zij naderbij kwamen werd hen tot hun verbazing niet in het Turks maar in vloeiend Duits te verstaan gegeven dat ze maar beter konden vertrekken. Dit advies werd nog eens beklemtoond door een schot uit een jachtgeweer. Het nummerbord van het Volkswagenbusje van de heren was onzichtbaar gemaakt.

Een van de manieren waarop jonge slechtvalken uit Engeland gesmokkeld worden naar onze contreien is inmiddels bekend geworden. Op de douaneformulieren komen ze voor als eendagskuikens.' (Wild und Hund, 78 nr. 20).

Slechtvalken zijn nog altijd de meest populaire vogels om mee te jagen. Slechtvalken staan helaas bijna op uitsterven. Valkeniers, die zichzelf rekenen onder de beste vrienden van de roofvogels, zijn desondanks niet bereid de Slechtvalk met rust te laten. Integendeel.

Nu weer komen alarmerende berichten uit Groot-Brittannië. Steeds meer komt het voor dat nesten geplunderd worden. De jonge valken worden tegen hoge prijzen verkocht aan valkeniers op het Continent en in het Midden Oosten. De naar Nederlandse maatstaven gerekend hoge boetes die men in Engeland voor deze handelingen kan krijgen vallen in het niet bij de vele duizenden guldens die voor een Slechtvalk geboden worden.

VALKENIERSLEUS OP GAME FAIR NIET WELKOM

Valkeniers en jagers van het organiserende comité zijn elkaar op de Game Fair in de haren gevlogen. Tot groot ongenoegen van de jagers hing in de valkeniers tent de slogan "ZIEK SCHIETEN IS ER NIET BIJ" en dat was tegen het zere been.

JACHT OP EN BESCHERMING VAN WATERVOGELS IN DENEMARKEN

Op jachtgebied wordt Denemarken wel het "Italië van het Noorden" genoemd. Op een bevolking van ca. vijf miljoen waren in 1974 alleen al zo'n 142.000 waterwildjagers. Met een groeiend besef dat zinnig zijn op de natuurlijke rijkdommen geboden is, zijn ook de weerstanden tegen jacht in Denemarken toegenomen. Dit heeft onder meer geleid tot een kritische benadering van de jacht op watervogels door de Deense Ornithologische Vereniging (DOF). De bevindingen van de DOF zijn verschenen onder de titel "Kystfuglejagt og Kystfugle Beskyttelse".

Men komt tot de volgende conclusies:

1. Nergens in Europa is de jacht op watervogels zo hevig als in Denemarken.
2. De dichtheid van waterwildjagers is nergens zo groot als hier.
3. Toename van mobiliteit en vrije tijd hebben een grote toename van het aantal jagers tot gevolg gehad. Men veronderstelt dat in de toekomst een groeiend aantal jagers de jacht gaat beoefenen op open zee als gevolg van de stijgende pachtprizen op het land.
4. De jacht op watervogels - speciaal vanaf motorboten - veroorzaakt ernstige verstoringen in rust- en voedselgebieden van watervogels.
5. Van een aantal soorten die in Denemarken hun toevlucht zoeken, is het percentage geschoten vogels buiten alle proporties.
6. De jacht op een aantal soorten, waaronder blauwe reiger en een aantal gronddeleenden is waarschijnlijk

te hoog en is één van de oorzaken waarom deze soorten in aantal afnemen of op een laag niveau blijven.

7. Slechts 25 gebieden van ornithologisch belang zijn gevrijwaard van jacht en de meerderheid van de internationaal belangrijke gebieden is onbeschermd.
8. De bescherming van soorten die onder de jachtwet vallen, is slechts in exceptionele gevallen gecoördineerd met andere vormen van milieubescherming. De reden hiervoor is dat de uitvoering van de jachtwet valt onder het Ministerie van Landbouw waar jagersorganisaties een beslissende invloed hebben op de besluitvorming.

Als gevolg van deze conclusies doet de DOF een aantal voorstellen die moeten bijdragen aan een betere bescherming van watervogels. De voorstellen behelzen drie beschermingstypen te weten:

- A. de bescherming van met name genoemde soorten.
- B. verandering van jachtmethoden.
- C. het instellen van beschermde gebieden.

Onder A vallen de volgende voorstellen:

- het jachtseizoen begint niet eerder dan 1 september
- rosse grutto, grutto, kievit, goudplevier, scholtekster, tureluur, groenpootruiter, zwarte ruiter, kanoetstrandloper en het bokje dienen beschermd te worden, evenals de blauwe reiger, alle duikers, fuut, alk en zeekoet.
- het jachtseizoen voor de aalscholver (nu het hele jaar open) dient beperkt te worden van 15 sept. tot 31 dec.

jachtdruk op de Rietgans waarvan de populatie in Europa snel in aantal vermindert.

- de jacht op duikeenden moet worden gesloten op 31 dec.
- het jachtseizoen voor winter-taling, pijlstaart en slob-eend moet beperkt worden van 1 okt. tot 31 dec. Dit werkt beschermend voor de kleine Deense broedpopulaties van deze soorten.

Onder B vallen o.a. de volgende bepalingen:

- jacht vanaf motorboten moet worden verboden binnen 1 kilometer van de kust gerekend en in een aantal nauwe zeestraten en baaien.
- schieten bij schemering moet beperkt worden zodanig dat tussen zonsondergang en een uur voor zonsopgang niet gejaagd mag worden.
- alle waterwildjacht moet worden verboden op gronden in eigendom bij het publiek.
- het jachtseizoen voor ganzen dient te worden beperkt van 15 sept. tot 15 nov.

Deze beperking draagt bij tot vermindering van de

Vervolgens wordt in categorie C een groot aantal watervogelrijke gebieden aangewezen die volledig beschermd moeten worden en die overeenstemmen met de aanbevelingen van de Conventie van Ramsar. Het pakket van voorstellen van de DOF zal, indien aangenomen, een belangrijke verbetering en een stap in de goede richting zijn. Het is bovendien te hopen dat eventuele maatregelen ook repercussies heeft voor de jacht op Groenland.

N . v . S .

Kystfuglejagt og Kystfuglebeskyttelse. uitgave Dansk Ornithologisk Forening. 77p. Te bestellen bij D.O.F., Faelledvej 9, mezz., 2200 København N. postgiro 7 16 61 41. Prijs D.Kr. 15,-

EIERRAPEN IN NATUURMONUMENT HET ZWANENWATER

Ondanks het feit dat aangetoond is dat het rapen van zilvermeeuweneieren weinig zinvol is, wordt dit nog steeds gedaan in het natuurmonument Het Zwanenwater. Omdat het Rijksinstituut voor Natuurbeheer dit geadviseerd heeft!

ROOFVOGELJACHT IN NEDERLAND

Uit röntgenonderzoek van bouten van roofvogels en uilen blijkt, dat in een aanzienlijk deel (rond 25%) van de doodgevonden buizerds hagel wordt aangetroffen. Dit percentage berust op onderzoek van 125 bouten, die dankzij de medewerking van één van de 'grote' preparateurs in ons land werden verkregen. Voor de overige soorten dagroofvogels, waarvoor in de eerste periode van dit onderzoek - 1973 - een veel lager percentage werd gevonden (3%), werd in het afgelopen jaar een opmerkelijke toename geconstateerd: ruim 12% van de onderzochte 81 exemplaren bleken hagel te bevatten.

Uit: Jaarverslag T.N.O. 1974.

botulisme I

**Roofvogels ook
slachtoffer van
botulisme**

Botulisme: beter één
vogel in de hand dan
tien in de lucht

Koude voorkwam botulisme-ramp?

ROTTERDAM - Ondanks de sombere voorspellingen van deskundigen heeft de botulisme-epidemie geen massale sterfte veroorzaakt onder de trekvogels die sinds eind augustus ons land hebben aangedaan. Volgens dr. J. Haagsma van het Centraal Diergeneeskundig Instituut in Rotterdam is dit te danken aan het koude weer in september. Beneden een watertemperatuur van 20 graden is de botulismebacterie niet actief.

Ondanks deze meevaller heeft het botulisme dit jaar erger dan

ooit huisgehouden in de Nederlandse binnenwateren. Volgens een voorlopige raming zijn in juli en augustus 50.000 watervogels aan de ziekte gestorven; de meeste in Zuid-Holland (30.000). Vooral de Biesbosch werd zwaar getroffen. In augustus kwamen de autoriteiten daar handen tekort om alle kadavers op te ruimen.

In de loop van augustus raakten ook de enkele plaatsen, waar de botulisme-epidemie nog niet was doorgedrongen - Zuid-Limburg, de Waddeneilanden en delen van Friesland - besmet. De verwachte sterfte onder tienduizenden trekvogels die eind augustus werd verwacht, is echter uitgebleven, omdat de temperaturen iets beneden normaal bleven. Er zijn nog wel watervogels omgekomen, maar in te verwaarlozen aantallen.

Een geheel door botulisme verlamde slobeend. Bij vogels die door botulisme zijn besmet worden eerst de skeletspieren verlamd waardoor het slachtoffer niet meer kan vliegen en lopen. In een later stadium worden ook de spieren van de ademhalingsorganen aangetast, waarna de dood door verstikking optreedt.

De bacterie *Clostridium botulinum* komt van nature zij het in beperkte mate in het milieu voor. Warm, zuurstof arm water is ideaal om de bacterie explosief te laten toenemen. Warm, zuurstofarm water is van nature zeldzaam. Daarom kenden tot voor kort weinigen het bestaan van de bacterie.

Dankzij de enorme lozingen van koelwater door met name elektriciteitsmaatschappijen en de verontreiniging van het oppervlaktewater (o.a. met fosfaten) is warm, zuurstofarm water niet meer zeldzaam net zomin als de bacterie *Clostridium botulinum*.

De bacterie scheidt een giftig toxine af die bij mens en dier de ziekte botulisme kan veroorzaken. Besmetting heeft verlammingen tot gevolg die het slachtoffer uiteindelijk doen stikken. Er zijn zes soorten van deze bacterie die aangeduid worden met de letters A t/m F. In ons land zijn B, C en E vastgesteld. Direct gevaarlijk voor de mens zijn A, B, E en F. Type C is vooral voor watervogels, maar die niet alleen, gevaarlijk.

Nu de ziekte overal in ons land voorkomt kunnen met name watervogels bacteriedrager zijn. Als zo'n vogel overlijdt, al dan niet aan botulisme, vormt hij bij hoge temperaturen een ideale voedingsbodem voor de bacterie. Na een dag of vijf bevat één gram van het lijk genoeg toxine om veertig eenden te doden. Vliegen en maden kunnen voor verdere besmetting zorgen. Waar niet voldoende aasetende roofdieren/vogels en of kraaien aanwezig zijn kan het verzamelen en vernietigen van kadavers uitbreiding van epidemieën voorkomen. Een definitieve oplossing is dit niet. Die kan alleen tot stand komen door de thermische en andere verontreinigingen van het water op te heffen.

De eerste epidemieën deden zich in 1970 voor in de koelwatercircuits van de elektriciteitscentrales van Den Haag en Groningen. Het aantal epidemieën liep snel op van 5 in 1970 tot 146 in 1975. Er stierven tienduizenden vogels. Alhoewel type E (gevaarlijk voor de mens) steeds meer voorkomt m.n. in Friesland, kwam de overheid pas in het geweer toen dit type vorig jaar in het Tjeukemeer werd gekonstateerd. Bezorgdheid over verminderde inkomsten leidde ertoe dat men zich haastte om de zaak te sussen. Elders streken provincies en gemeenten over de vraag wie

verantwoordelijk was voor het opruimen van slachtoffers met als gevolg dat vogel- en natuurbeschermers het vuile werk opknapt.

Dat het Deltaplan tezamen met de industriële ontwikkelingen in de provincie Zeeland uiteindelijk tot de grote ekologische blunders van deze eeuw gerekend zullen worden (net als de Assoeandam in Egypte enz.) leidt geen twijfel. Daarvoor zijn al genoeg aanwijzingen. Een ervan is het botulisme dat er een ongekende voedingsbodem heeft. Steeds vroeger en steeds ernstiger treedt de ziekte hier op. Deze zomer kwamen de eerste berichten over slachtoffers al begin juni binnen. Op initiatief van de Stichting Kritisch Faunabeheer werd onderstaande brief naar de Minister van Landbouw en Visserij gestuurd. Deze werd mede ondertekend door de Vereniging voor Vogelbescherming 's-Gravenhage en Omstreken, de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren en de Stichting Het Vogeljaar.

Excellentie,
De vrees dat het Botulisme dit jaar een ongekende slachting onder het waterwild teweeg brengt, vervult momenteel een ieder die zich het lot van dit deel van de fauna aantrekt.

Botulisme is een epidemie die zich in enkele jaren tijds in bedenkelijke mate over Nederland heeft verspreid. In 1970 werd voor het eerst in ons land en wel in vijf gemeenten, Botulisme vastgesteld. In 1975 werd de ziekte in 146 gemeenten geconstateerd. Voor wat betreft 1976 zijn op dit moment reeds uit meer dan 140 gemeenten meldingen ontvangen.

Het te Rotterdam gevestigde Centraal Diergeneeskundig Instituut maakt bekend, dat deze zomer reeds enkele tienduizenden watervogels (merendeels eenden) zijn gestorven. Alleen al in de Biesbosch telde men bijna 5000 slachtoffers en in Rotterdam bijna 4000 exemplaren. Uit sommige gemeenten (zoals Alblasterdam) komt de melding "geen eend meer over" (Dr. J. Haagsma, bacterioloog Centraal Diergeneeskundig Instituut). Momenteel neemt men in de Biesbosch een afnemende sterfte waar, echter niet dankzij het terugdringen van de epidemie, doch vanwege het feit dat bijna alle daar broedende eenden reeds gestorven zijn....

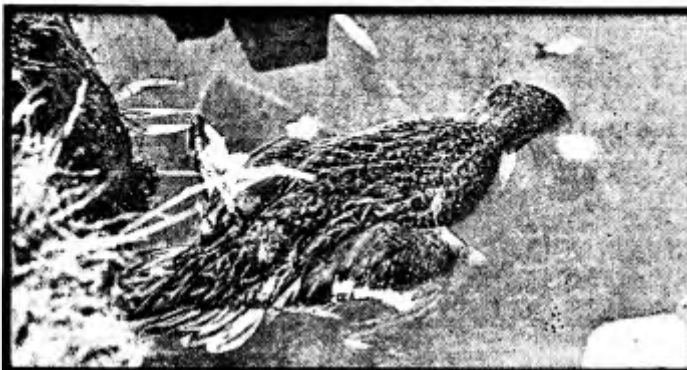
Als redmiddel om de nog resterende watervogels te beschermen te

gen de dodelijke ziekte, wordt door Dr. Haagsma genoemd een drastische verhoging dan wel verlaging van de waterstand, waardoor de vogels gedwongen worden elders voedsel te zoeken. Deze methode is helaas praktisch nergens goed uitvoerbaar. Bovendien worden met de vogels ook de problemen verplaatst: er is immers in Nederland bijna geen gebied meer aan te wijzen dat niet gevoelig is voor Botulisme-besmetting.

Algemeen wordt in de komende maanden een verheviging van de epidemie verwacht. In augustus komt de nazomertrek van het euroaziatisch waterwild op gang en zullen gigantische aantallen noordelijke eenden, ganzen, zwannen en steltlopers ons land bezoeken. De Zeeuwse bioloog Drs. H. Saaijs voorspelde reeds eind juli, dat Botulisme de dood van tienduizenden trekvogels zou veroorzaken. Deze verwachting zal stellig reëel blijken te zijn aangezien vorig jaar alleen in de Biesbosch al verscheidene tienduizenden kadavers van trekvogels geteld moesten worden. Dr. Haagsma meent nu, dat de komende sterfte onder de trekvogels die van vorig jaar ruim zal overtreffen en dat de top in september zal vallen.

Deze feiten en verwachtingen overziend, menen de Stichting Kritisch Faunabeheer, de Vereniging voor Vogelbescherming 's-Gravenhage en Omstreken, de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van de Dieren en de Stichting Het Vogeljaar dat alles in het werk gesteld moet worden om de watervogels te behouden voor verdere aanslagen. Aangezien het onderzoek naar de mogelijkheid om Botulisme uit te bannen nog geen tastbare resultaten heeft opgeleverd, zal elke andere maatregel die de stand van de watervogels te goede komt moeten worden beproefd. Met het oog hierop spreken wij dan ook de wens uit, dat de jacht op waterwild met ingang van heden gesloten wordt, respectievelijk blijft. Dit voorkomt ook, dat geïnfecteerde vogels in de handel worden gebracht, en dat aangeschoten watervogels het gevaar voor botulisme-verspreiding vergroten.

Het aantal slachtoffers dat op dit moment reeds gevallen is door eendejacht en door Botulisme én de tol die het Botulisme de komende tijd nog zal heffen, komen ruimschoots tegemoet aan de door sommigen bepleite "regulatie

DORDRECHT — Op een nietige zandplaat aan de rand van de Dordtse Biesbosch knielt vogelkenner J. M. van der Esch neer bij een stervende kokmeeuw.

Om hem heen liggen her en der nog zo'n achttien watervogels verspreid: meeuwen, eenden, een tureluur en zelf een kemphaan. Stervend of al dood en door maden uitgehold. Slachtoffers van de gevreesde vogelziekte die botulisme heet.

Wasmiddelen houden botulisme in stand

ZANDVOORT — De huisvrouw kan meewerken aan het bestrijden van de dodelijke Vogel- (en vis-) ziekte botulisme. Ze zou dan geen fosfaathoudende wasmiddelen meer moeten gebruiken, omdat deze zuurstofarme van het oppervlaktewater bevorderen — en botulisme gedijt bij uitstek in dergelijke omstandigheden. Aldus de Stichting mondiaal alternatief — een milieugroep die opkomt voor bescherming van vogels. De Stichting dringt ook aan op overheidsmaatregelen tegen het toepassen van fosfaathoudende wasmiddelen.

van waterwild door afschot". Het is duidelijk dat een verdere vermindering van het bestand van watervogels niet meer te tolereren is. De watervogels hebben al genoeg te lijden gehad en moeten

van nu af aan zoveel mogelijk ontzien worden. Wij herhalen derhalve ons dringend verzoek aan u, excellentie, om met ingang van heden de jacht op waterwild voor gesloten te verklaren.

Biesbosch zwaar getroffen door botulisme

Van onze correspondent
MADE/DRIMMELEN — Van de Nederlandse wateren blijkt de Biesbosch het zwaarst getroffen door botulisme. Volgens degenen die sinds vorige Week in de Biesbosch zoeken naar kadavers van vogels moeten er duizenden dieren aan deze virusziekte zijn overleden.

Nadat eerst de Dordtse Biesbosch door het botulisme was getroffen, blijkt nu dat ook de Brabantse Biesbosch in sterke mate besmet is geraakt. Onder de gevonden dode vogels zijn ook roofvogels aangetroffen. Die blijken zich tegevoel hebben gedaan aan de gestorven watervogels.

De werkgroep Behoud Biesbosch heeft kritiek op de instanties die zich bezighouden met het botulisme. De groep vindt dat de ernst van de zaak is onderschat en dat er te laat een zoekactie naar kadavers op touw is gezet.

De werkgroep en andere deskundigen zijn het er over eens dat het toelaten van water uit het Haringvliet in de Biesbosch de problemen met het botulisme snel zou kunnen verhelpen. De landbouw zou daarvoor echter de dupe worden, omdat de wateren in West-Brabant dan een hoger zoutgehalte zouden krijgen, terwijl er juist een schreeuwend behoeft is aan zoet water.

Botulisme zal trekvogels massaal doden

MIDDELBURG (ANP) — Als in Nederland niet snel afdoende maatregelen worden genomen tegen het botulisme, dan zullen in de periode augustus/september tienduizenden trekvogels sterven aan deze ziekte. Dat is de mening van de bioloog drs H. Saaijs die verbonden is aan de Deltadienst van Rijkswaterstaat in Middelburg.

Volgens hem zijn inmiddels minstens vijfduizend vogels in Nederland aan botulisme gestorven. Om te voorkomen dat de trekvogels worden besmet met de ziekte moet volgens Saaijs massaal gezocht worden naar kadavers. Alles moet opgeruimd zijn, vooral in de ergste besmettingshaarden in de Dordtse en Brabantse Biesbos, de plaat van de Essen in het Hollands Diep en de Ventjagersplaat in het Haringvliet, voordat de trekvogels arriveren.

Daarnaast zou een uitgebreid onderzoek moeten worden ingesteld naar de omstandigheden waaronder het botulisme zich ontwikkelt aldus Saaijs, om de ziekte in de toekomst te kunnen bestrijden.

Noodmaatregelen tegen botulisme bij rijk bepleit

Van onze correspondent
DEN HAAG — De Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels heeft in een brief aan de ministers van R.M., Landbouw en Visserij, Volksgezondheid en Milieuhygiëne en Verkeer en Waterstaat dringend gevraagd om noodmaatregelen om het botulisme te bestrijden. De vereniging vraagt een bundeling van alle krachten op dit gebied van genoemde ministeries. De vereniging verzoekt de centrale overheid ook om maatregelen op langere termijn om voortaan massale sterfte van vogels door botulisme te voorkomen.

Om het botulisme tegen te gaan is het noodzakelijk dat de dode vogels uit het water worden verwijderd, daar de bacterie het beste in kadavers gedijt. Op de foto is een amateur-ornitholoog bezig, in een van de polders rond Halfweg, dode vogels te verzamelen om zodoende verspreiding van botulisme zoveel mogelijk te voorkomen.

botulisme II

Alhoewel een verzoek tot sluiting van de jacht op waterwild onder de huidige omstandigheden alleszins redelijk is, was het antwoord, de mentaliteit op het ministerie van Landbouw en Visserij kennende, voorspelbaar. Niettemin is het interessant om te zien of de motivering van de minister de vermoedens bevestigt. Het antwoord kwam op 11 augustus en luidde:

In antwoord op uw bovenaangehaalde brief bericht ik u het volgende. Met u ben ik van mening, dat drastische verhoging dan wel verlaging van de waterstand geen hanteerbaar middel is in de strijd tegen het botulisme. Op korte termijn zal daarom niet veel anders gedaan kunnen worden dan het zo snel mogelijk verzamelen en opruimen van zieke en dode vogels. Hieraan wordt onder meer door het Staatsbosbeheer de nodige aandacht besteed. Wat betreft uw suggestie om de jacht op waterwild te sluiten, wijs ik u erop, dat deskundigen het over het effect daarvan niet eens zijn. Uit een oogpunt van het tegengaan van de verspreiding van de besmetting verwachten sommige deskundigen juist eerder een positieve bijdrage van het wel uitoefenen van de jacht, omdat de daardoor tweegebrachte verontrusting gezonde vogels ervan kan weerhouden in de besmette kerngebieden neer te strijken. Afgezien hiervan moet ik u erop wijzen, dat de jacht een te verwaarlozen invloed heeft op de waterwildpopulatie. Daarom kan ik geen vrijheid vinden aan uw verzoek gevolg te geven.

De Minister van
Landbouw en
Visserij.

Zoals verwacht. Sommige deskundigen enz. Welke deskundigen laat de minister in het midden. Wij kennen er één nl. Dr. Ir. W. Verhoeven, die tijdens de jaarvergadering van de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging, waarvan hij hoofdbestuurslid is, nog had uitgeroepen dat hij als bacterioloog ervoor instond dat jacht het middel is tegen botulisme. De ambtenaren en de Minister van Landbouw en Visserij luisteren naar de Jachtraad. Er zit één bacterioloog in de Jachtraad, en dat is Dr. Ir. W. Verhoeven. En, omdat ze hiervan op de hoogte waren stuurden de vier hiervoor genoemde organisaties de minister het volgende telegram:

Excellentie,
Uw brief van 11 augustus j.l., kenmerk Fb 3393, waarin u mededeelt dat u ons verzoek om de jacht op waterwild te sluiten niet inwilligt, geeft ons aanleiding tot het volgende commentaar:

De juistheid van het standpunt van de door u genoemde deskundigen i.c. enkele jagers, aan wiens standpunt u zich conformeeert, vechten wij aan. Deze jagers menen dat juist door te jagen de verspreiding van Botulisme tegengegaan kan worden, omdat de verontrusting die te weeg gebracht wordt gezonde vogels ervan kan weerhouden in besmette gebieden neer te strijken. Als deze bewering al correct zou zijn dan is o.i. niet aangetoond dat verjaging d.m.v. jacht zou dienen te geschieden. Er zijn immers andere, minder bloedige middelen denkbaar. Bovendien zou verjaging pas doeltreffend kunnen zijn als het plaats zou vinden in alle waterrijke gebieden van Nederland gedurende 24 uur per dag. Ten overvloede willen wij hierbij opmerken, dat jagers immer het argument hantieren dat jagen géén verstorende invloed heeft.

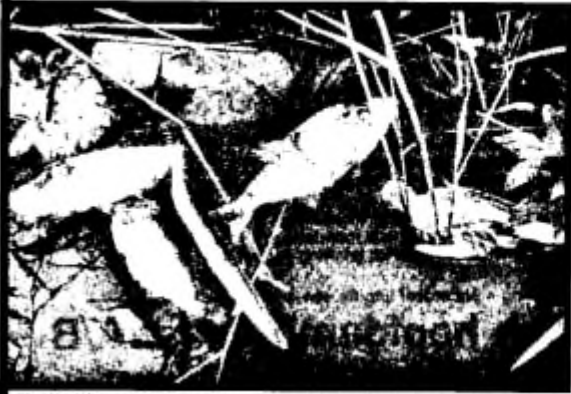
Wij zijn van mening dat jacht geen bruikbare oplossing is voor het Botulisme probleem en dat het gebruikt wordt als oneigenlijk argument teneinde te kunnen blijven jagen. Bovendien moet aan de bereidheid van jagers om daadwerkelijk mee te helpen Botulisme te bestrijden door bijv. het zo snel mogelijk verzamelen

mede dat jagers wel jagen maar verder geen hand uit steken (o.a. Haagsche Courant van 7 augustus j.l.)

Alhoewel als gevolg van jacht geïnfecteerde vogels in de handel kunnen worden gebracht en aangeschoten watervogels het gevaar voor Botulisme-verspreiding vergroten, heeft u ten onrechte uit onze brief begrepen dat wij Jachtsluiting propageren als middel tegen Botulisme. Wij waren en zijn van mening dat iedere maatregel die de stand van watervogels ten goede komt moet worden genomen. Daaronder valt ook en juist het beëindigen van de jacht, waardoor de vogelsterfte niet onnodig verhoogd wordt. De stelligheid waarmee u ons erop wijst dat jacht een te verwaarlozen invloed heeft op de waterwildpopulatie heeft ons in hoge mate verbaasd. Nu immers vragen wij ons ernstig af op grond van welke overwegingen u onlangs, en wel op 24 juli j.l., de jacht op de Wilde Eend in het gehele land opende, ook op die plaatsen waar geen landbouw is. Wij hebben gegronde redenen om aan te nemen dat jacht op watervogels met o.a. als gevolg aangeschoten en verminkte vogels, loodvergiftiging, rustverstoring etc. bepaaldelijk niet zo onschuldig is als u ons wil doen geloven.

Wij herhalen nogmaals ons dringend verzoek aan u, excellentie, om met ingang van heden de jacht op waterwild voor gesloten te verklaren voor zover zij reeds geopend is, en niet te openen

Strijd tegen botulisme

Het botulisme heeft toegeslagen. Overal in het land zijn vogels en vissen slachtoffer geworden van de bacterie *Clostridium botulinum*.

BOTULISME TIERT WELIG BIJ GEBREK 'ZIEKENBROEDERS'

Dit is de vaste overtuiging van de Nederlandse Vereniging tot bescherming van vogels in Zeist. Directeur C. de Bruin zegt dat roofvogels en uiaien een onmiskenbare schakel vormen in het reilen en zeilen van het milieu.

Directeur De Bruin: „Deze vogels zijn de geeneheren van de natuur, de ziekenbroeders, de puinruimers die zorgen dat sieke en dode dieren verdwijnen. Eerst heeft deze groep vogels een enorme opduivel gekregen in de jaren zestig, toen de landbouw op grote schaal gebruik ging maken van landbouwgif en nu zij zo langzamerhand daar bovenop begint te komen slaat de preparateur Richard toe“.

en opruimen van zieke en dode vogels, ernstig getwijfeld worden. Vogelbeschermers en ornithologen die werkzaam zijn in ernstig besmette gebieden zoals bijv. de Biesbosch delen ons

voor zover zij nog gesloten is. Wij wijzen er ten overvloede op dat spoed is geboden. Talloze trekvogels zijn nu al het slachtoffer geworden van Botulisme.

botulisme III

Op 6 september schreef de minister de volgende brief:

Naar aanleiding van uw telegram d.d. 16 augustus j.1. teken ik het volgende aan.
Uw mening dat ik mij zou hebben geconformeerd aan het standpunt van "enkele jagers" is onjuist. Ik wees u erop dat niet allen het eens zijn over het effect c.q. niet-opening van de jacht op waterwild op de botulisme-verspreiding. Het was mij nl. gebleken dat niet alleen onder de jagers, doch ook in kringen van vogelbeschermers en ornithologen er een belangrijke groep is, die óf geen positief effect óf juist een averechts effect op de botulisme-verspreiding verwacht van het afwijken van het reeds jaren bestaande jachtregime.
Dit in aanmerking nemende heb ik mijn standpunt bepaald.
Tot dusver is geenszins gebleken dat de stand van de verschillende waterwildsoorten ernstig achteruit gaat.
Teneinde voor de verdere toe-

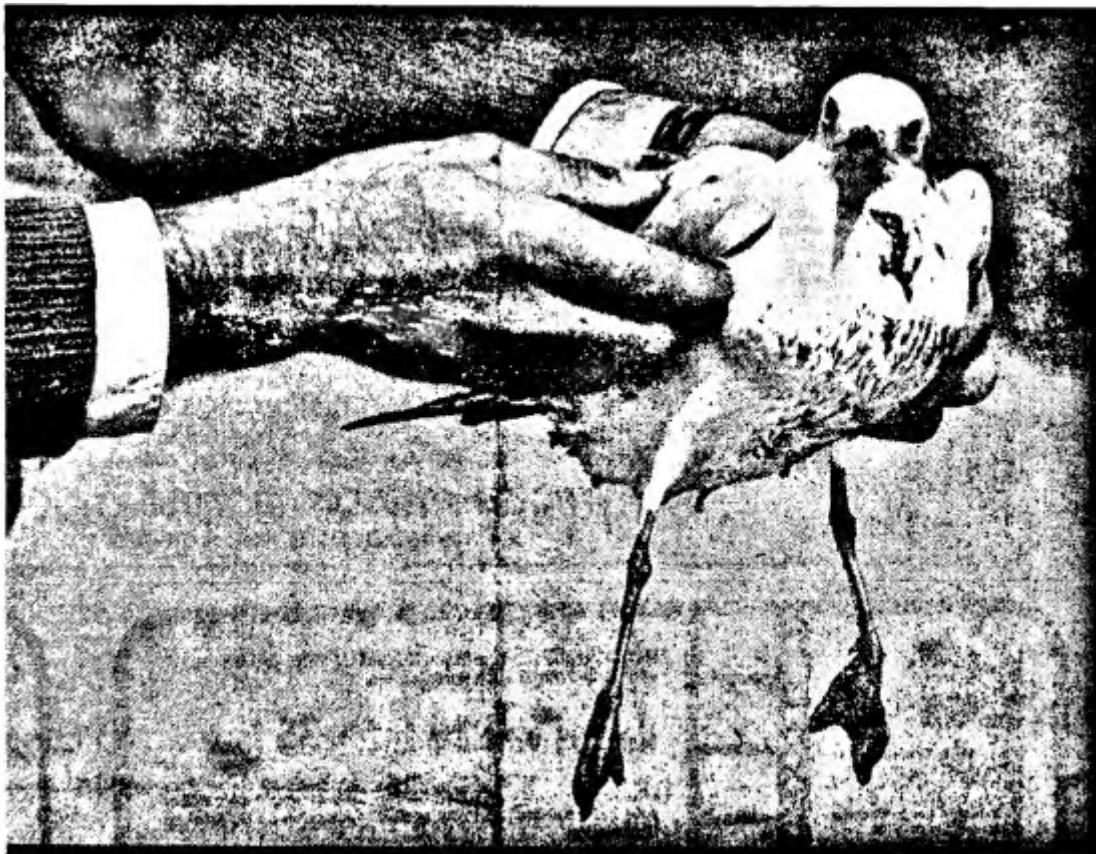
komst meer duidelijkheid te krijgen omtrent het effect van de jacht of van verjagen op de botulisme-verspreiding wordt thans nagegaan hoe en waar nader wetenschappelijk onderzoek moet worden verricht. Zodra dit onderzoek meer inzicht ter zake geeft, zal ik t.z.t. nader mijn standpunt bepalen.

De Minister van Landbouw en Visserij

Een belangrijke groep vogelbeschermers en ornithologen die niets zien in stopzetting van de jacht? Wie dan wel? In de eerste plaats doelt de minister op de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels. Dat wisten we al lang, want toen wij ons eerste verzoek schreven hebben we met deze vereniging contact opgenomen om te zien of men bereid was het verzoek te ondersteunen. Aan de lijn de directeur, de heer C. de Bruin (een verwoed jager overigens), die het voorstel beslist van de hand wees. "Wij vinden juist

dat er gejaagd moet worden: verstoring voorkomt besmetting!". We hadden op grond van eerdere ervaringen met deze vereniging niet anders verwacht. Niet voor niets zit de voorzitter van de Koninklijke Jagersvereniging in het hoofdbestuur van 'Vogelbescherming'. Net als de jagende ornithologen, waar de minister het over heeft. De minister heeft gelijk: het is onjuist dat hij zich geconformeerd heeft aan het standpunt van "enkele jagers". Het zijn er ongetwijfeld een heleboel.
Onze verontschuldigungen excellentie.

Jammer dat de minister categorisch weigert te luisteren naar de meer dan 100.000 ornithologen, dieren- en vogelbeschermers die een andere mening zijn toegedaan, die integer zijn en geen persoonlijke belangen bij de jacht hebben en die hem met keiharde feiten om de oren sloegen. En blijven slaan. Geen mes was ooit scherper dan het mes der waarheid.
N.v.s.

ROTTERDAM/ LELYSTAD, donderdag

De vrees dat het botulisme onder watervogels deze zomer nog harder zal toelaan dan vorig jaar, toen reeds van een ramp werd gesproken, wordt momenteel bewaarheid.

De uiterst besmettelijke ziekte heeft zich al in meer dan 140 gemeenten in ons land verspreid. Met augustus - een maand die als een ernstige botulismemaand wordt omschreven - nog voor de boeg, zal de ziekte deze zomer veel meer slachtoffers maken onder het waterwild dan vorig jaar.

Volgens voorsichtige ramingen van het Centraal Diergeneeskundig Instituut te Rotterdam zijn deze zomer tot nu toe al enkele tienduizenden vogels het slachtoffer geworden van de botulisme-explosie.

Haarden

Alleen al in de Biesbosch, een van de ergste haarden van de ziekte, zijn bijna 5.000 dode vogels uit het water gehaald.

Ook dichterbij werden meer vogels opgehaald. Zeer ernstig ook op de Veluwe het Volkerak.

De ziekte, uiteindelijk dierlijk, en verstikt, den, heeft zich stad verder in Zeeland en de oosten van de provincie Limburg zijn botulisme.

Ook komen meldingen van de ziekte voort. Dit is onvoldoende in de Biesbosch, Waddinxveen, Vening, de Nieuwe en Palenstein.

In het een men een boom toegankelijk, gels, in het tv perkt men de ziekte omdat vooral in ons spreidt.

Het opruimen hier en d de Biesbosch maar het zijn davers die gr de volkgezondheid opleveren.

Volgens de er een diepgaand onderzoek naar het toekomen van kuipen houde.

Volgens de men zieke vogels nog worden in basins met plaatsen. Ze zijn ze beter te tellen dan s

PROTEST TEGEN ZEEHONDEN JACHT

De werkgroep Zeehond van de Vereniging tot Behoud van de Waddenzee heeft bij de Deense Minister van Landbouw geprotesteerd tegen de jacht op de gewone zeehond. Er worden in Denemarken jaarlijks nog ongeveer 80 zeehonden geschoten en in het Duitse Waddengebied zelfs nog 250.

JACHTONGELUK IN C.R.M. RESERVAAT

Bij een jachtpartij in het natuurreservaat de Moerputten werd een 19-jarige jongen dodelijk getroffen door een schot hagel. De Volkskrant 6 sept. 1976.

KIEVITENSYMPOSIUM

OP 22 JANUARI 1977 ZAL DE STICHTING KRITISCH FAUNABEHEER EEN SYMPOSIUM ORGANISEREN WAARIN DE PROBLEMATIEK ROND HET RAPEN VAN KIEVITS-EIEREN WORDT BEHANDELD.

NADERE INFORMATIE VOLGT IN ARGUS IV.

KAMERVVRAGEN OVER ZWIJNENJACHT

Tweede Kamerlid D. Coppes (PPR) heeft aan de Minister van Landbouw en Visserij en de Staatssecretarissen van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk de volgende vragen gesteld:

Vraag I

Is het waar, dat bij de jacht op wilde zwijnen gebruik gemaakt wordt van zgn. dum-dum kogels, die zeer groot lijden veroorzaken bij niet-dodelijk getroffen dieren?

Antwoord I

De kogel van voor de jacht op wilde zwijnen toegelaten jachtpatronen bestaat uit een zachtmetalen kern, ten dele bekleed met een hardmetaalen mantel (zgn. halfmantel). Deze kogel wordt bij treffen gedeformeerd en heeft derhalve een zekere dum-dum werking. Niet toegelaten is het gebruik van militaire patronen en volmantel patronen, omdat bij gebruik hiervan een grotere kans bestaat op aanschot en verwonding zonder - snelle - dood te veroorzaken.

Vraag II

Is het waar, dat 's winters bijvoeding van wilde zwijnen plaatsvindt die in belangrijke mate de natuurlijke regulatiemechanismen verstoren en de stand dezer dieren abnormaal hoog houdt?

Antwoord II

In verschillende jachtvelden vindt thans te veel bijvoeding van wilde zwijnen plaats, waardoor een ongewenst hoge stand aanwezig is.

Vraag III

Als de vragen I en II bevestigend beantwoord worden, willen de bewindslieden dan mededelen welke maatregelen zij kunnen en willen nemen om beide misstanden tegen te gaan?

Antwoord III

Teneinde een regulatie van de wilde-zwijnenstand op een meer aanvaardbaar niveau te brengen, is inmiddels de zgn. merkenregeling voor deze grofwildsoort ingevoerd. Dit houdt in dat per jachtveld het toelaatbaar en gewenst afschot, in overleg met een daartoe ingestelde overleg-commissie, bepaald kan worden. De verwachting bestaat dat zo een regulatie bereikt kan worden op een niveau dat uit een oogpunt van instandhouding van een evenwichtige populatie en uit een oogpunt van voorkoming van onaantvaardbare landbouwschade, gewenst is.

Het overmatig bijvoederen zal daardoor nutteloos worden.

Vraag IV

Hoeveel vergoeding werd er in 1975 uitgekeerd aan landbouwers voor geleden schade, door wilde zwijnen toegebracht?

Antwoord IV

Het Jachtfonds heeft in gevallen waarin de jachthouder noch de grondgebruiker aansprakelijk geacht konden worden, een tegemoetkoming in de schade, door wilde zwijnen aangericht, aan landbouwers gegeven. Vorig jaar beliep deze tegemoetkoming f. 88.901,50 te vermeerderen met ca. f. 15.000,- tengevolge van varkensschade in combinatie met andere wildschade.

Vraag V

Hoe hoog schat de Minister de kosten voor het beschikbaar stellen van wildrasters aan boeren die schade van wilde zwijnen ondervinden en is hij bereid, die kosten te vergoeden?

Antwoord V

Het begroten van een "varkens-veilig" rasteren van alle landbouwgronden op en om de Veluwe is zonder uitgebreid onderzoek niet mogelijk. Het Jachtfonds heeft op de Veluwe reeds varkenskerende rasters laten aanleggen en heeft bijdragen in de totstandkoming verleend. Bovendien bestaat het voornemen daar in deze herfst nog uitbreiding aan te geven. Het bestuur van het Jachtfonds is voornemens om ook in de toekomst financieel medewerking te verlenen, daar waar een dergelijke afrastering effectief lijkt. Overigens moet men het aanbrengen van deze rasters een zekere terughoudendheid betracht worden, omdat een te ver gaande versnijding van de Veluwe door rasters niet in overeenstemming is met het behoud van een groot aaneengesloten natuur- en cultuurgebied.

BEZINT EER GIJ BEGINT

De heer Bisschop van Heemskerck, stalmeester van de koningin, heeft, na het ongeluk met een door hem aangeschoten Wild Zwijn tijdens een jachtpartij op het Loo, blijkbaar eens ernstig over het jagen nagedacht.

Bisschop: "Het is een passie, die helemaal bezit van je neemt en als je eerlijk bij je zelf te rade gaat, zitten er kanten aan, die niet helemaal deugen. Er komen karaktertrekken bij je boven, die helemaal niet zo geweldig zijn. Dat meen ik echt. Misschien houd ik er wel helemaal mee op."

JACHT IN HET WADDENGEBIED

Op de vergadering van het algemeen bestuur van de Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee is besloten dat deze Vereniging een standpunt dient te formuleren betreffende de jacht in het Waddengebied. Om te beginnen is een werkgroep opgericht die allereerst de jacht in het waddengebied gaat inventariseren. Men wil in staat zijn om op grond van feitelijke gegevens een gefundeerd standpunt te bepalen. In de eerste fase van het onderzoek komen morele aspecten, wenselijkheid en noodzakelijkheid tot jacht in het waddengebied nog niet ter sprake. Donateurs en medewerkers van de Stichting Kritisch Faunabeheer die mee willen helpen of gegevens hebben kunnen zich opgeven bij het Waddenhuis, Voorstraat 18, Postbus 90, Harlingen. Tel. 05178-5541 of bij Ekko Smith, Zwanenveld 2043, Nijmegen, (080-445846). Ons secretariaat (Postbus 76, 's-Graveland) stelt het op prijs om tevens de desbetreffende gegevens te ontvangen.

WAIDMANNSHEIL

Op zaterdag 7 augustus 1976 is er in de gemeente Nunspeet bij "de Vennen" (op een terrein van SBB) een jacht gehouden op "schadelijk wild", in het bijzonder op konijnen en vossen. Daarbij is een reegeit met hagel geschoten.

KLEIDUIVEN SCHIETEN OP TEXEL

Aan de verdere aftakeling van dit commerciële eiland wordt hard gewerkt. Niet in de laatste plaats door de Schietsportvereniging Texel. Deze vereniging die al een lawaabaan exploiteert heeft B.&W. van Texel om een hinderwetvergunning gevraagd teneinde twee kleiduivenwerpmachines op het amfibisch oefen-

kamp Texel te mogen blijven gebruiken. Een ongelukkiger plaats kon nauwelijks bedacht worden want niet alleen is de Mok een belangrijke overtijingsplaats voor steltlopers maar tevens bevindt zich hier de laatste broedplaats van de Dwergstern op Texel. De Dwergstern is een in Europa bedreigde soort. Een aantal personen en instanties

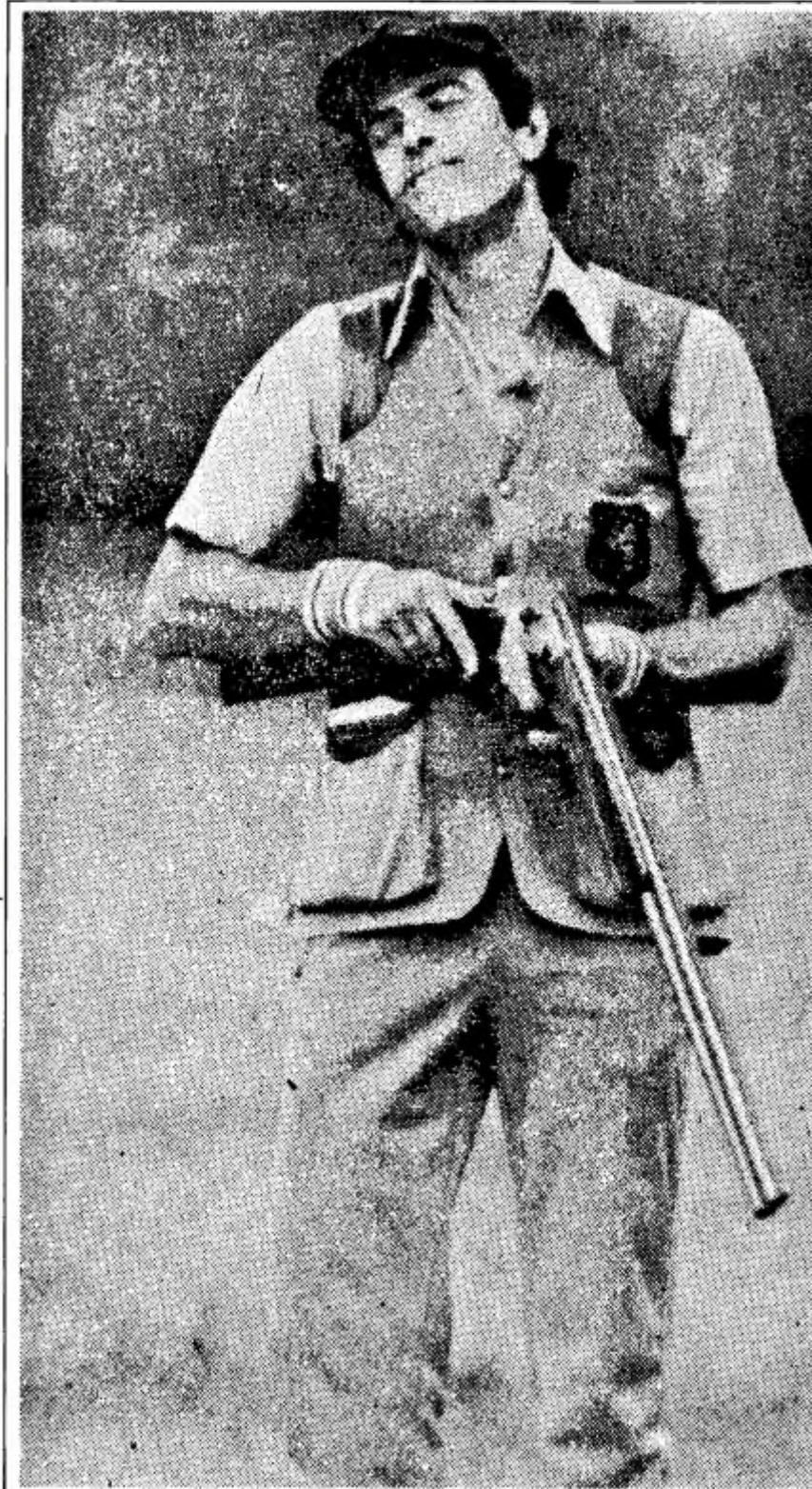
hebben bezwaren ingediend. Jan P. Strijbos noemde het plaatsen van deze baan "onverantwoord en absurd" en wees erop dat dit zou kunnen leiden tot loodvergiftiging bij vogels. Ook "Natuurmonumenten" en de Stichting Het Vogeljaar protesteerden met klem tegen voortzetting van deze activiteiten.

IN DE WINKEL VAN SWINKELS ...

Wist u voor deze week, wat een kleiduif is? Had u ooit gehoord van Eric Swinkels uit Best? Een kleiduif, zegt de Winkler Prins, is een schijf gebakken klei met een doorsnede van elf centimeter en een dikte van drie centimeter, hij weegt een ons en wordt de lucht in geschoten als snel bewegend doel voor gewerschutters. Swinkels is zo'n schutter. Hij schoot in Montreal zilver uit de klei en kwam bliksemsnel terug naar Best. Daar namelijk drijft hij een winkel in wapens. En aangezien het jachtseizoen op eenden opende wilde hij de verwachte verkoop van jachtgeweren met zijn nieuwe roem stimuleren. Toch is Swinkels een Olympisch amateur.

David Zoetmulder, zijn taak bestaat uit op commando bier halen, doet Eric's pr. Hij zegt, dat zijn pupil dinsdag naar Europa terugkeert, want het eendenseizoen staat voor de deur en de ouwelui zijn al dik boven de zestig. Hij vertelt van twijfels, van narigheid, van een nieuw Duits geweer dat al in de kast hing.

Eén hunner is Eric Swinkels, de kleiduienschutter die als wapenhandelaar thuis wil zijn als het zogeheten eendenseizoen een aanvang neemt. De verkoopstatistiek van wapens pleegt in deze periode een stijgende curve te vertonen en daar wil de Olympische schutter [...]

HULDE

Het huis van Mevrouw D.M. Jackson-de Vogel te Heythuysen - L. ligt temidden van jachtterreinen. Alhoewel op haar land niet gejaagd mag worden wordt ze bij voortduring gekonfronteerd met de jacht.

Niet alleen wordt vanaf de openbare weg op haar land geschoten maar jagers betreden zelfs haar tuin als het hen uitkomt terwijl regelmatig over de openbare weg geschoten wordt. Zo telde zij eenmaal niet minder dan 17 inslagen in haar huis. Zij heeft daarom in haar eentje de strijd met de jagers aangebonden. Zodra zij een schot hoort spoedt zij zich naar de bedreigde plaats en gaat pas weg als de jagersman het hazepad kiest. Natuurlijk hangt er nu een poster van de S.K.F. voor het raam!

In strijd tegen botulisme maken ze geen vuile handen Jagers laten het lelijk afweten

Vlaamse gaaien
zijn lief
voor eikeltjes

Giscard doodt vier olifanten

PRESIDENT Valéry Giscard d'Estaing van Frankrijk heeft volgens diplomatieke kringen in N'Djamena op zijn safari in Zaïre vier olifanten doodgeschoten. De Franse president zou nu aan het jagen zijn in de streek van Kifai op 600 kilometer ten oosten van Bangui.

In diezelfde streek verpoost zich de president van de Centraal-Afrikaanse Republiek, maarachalik Jean Bedel Bokassa.

Vissende dominee

Radio-activiteit in dobbers

DEN HAAG — Er zijn aanwijzingen dat lichtgevende dobbers en wakers voor sportvissers in de handel zijn, die de radioactieve stof tritium bevatten. Wanneer deze bijvoorbeeld lek raken bestaat de mogelijkheid dat radioactieve stoffen vrijkomen. Het ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne wijst er op dat het voerhanden hebben van deze dobbers en wakers zonder vergunning op grond van de kernenergiewet verboden is. Er zijn geen vergunningen voor deze voorwerpen afgegeven. Dobbers en wakers van dit type kunnen tot 1 november 1976 worden ingeleverd bij de keuringsdienst van waren.

Opechudding

Zelfs de toech al vage angst voor religieus op deze prinsjesdag wordt niet bewaarheid. De enige opechudding die ontstaat is als een aantal fotografen, die door de politie strikt op de ben toegewezen plaats bijeen worden gedreven, protesteert tegen het feit, dat te konink-fotograaf Klem Forstvielen (in wijk boek „Jachtischandelen” prins Bernhard een voorwoord schreef) zich met camera opstelt achter de erewacht van licht-macht-militairen, pal naast de deur van het paleisje. Hij wordt niet verwijderd, wat smalende opmerkingen uitlokt dat je „kennelijk een jachtvriendje van de prins” moet zijn om een streepje voor te krijgen.

Amstel 19-1-76

Jacht op wormen vernielt plantsoenen en gazons....

Hertendoder kreeg kick

Heropenen jacht op rietganzen gevraagd

DEN HAAG (ANP) — De kleine rietganzen, die half oktober weer uit het noorden naar Nederland komen, brengen tijdens hun overwintering vooral in Friesland grote schade toe aan landbouwgewassen. Het Landbouwschap schrijft dit aan de minister van Landbouw en vraagt hem, met ingang van 1 oktober de jacht op deze vogels weer open te stellen.

De minister heeft een eerder advies van de jachtraad tot opening van deze jacht niet opgevolgd, omdat naar zijn mening het aantal ganzen in de wereld niet is gestegen. Het landbouwschap stelt daar tegenover dat in Nederland ondanks de jaarlijkse jacht de rietganzenbevolking sinds vorig jaar met 20 procent is toegenomen.

DE KONIJNEN VALLEN AAN

„Dolle” vos stierf aan giftige eieren

(Van onze correspondent)

ARNHEM, woensdag. — Vergiftiging door het eten van door onbekenden in de bossen bij Lusteren gedeponeerde beskorven eieren en niet hondsdolheid blijkt de oorzaak te zijn van de vos die maandag bij dit Gelderse dorp werd gedood. Ook andere dieren zijn het slachtoffer geworden van het eten van deze eieren.

doodsstrijd

Een gewonde zwaardvis heeft met hand en tand tegen zijn belagers gevochten. Kort voordat het dier dat door een harpoen was geraakt, aan zijn verwondingen stierf, zag het kans een vissersboot compleet met bemanning tot zinken te brengen.

76-3-1-16

UNIEKE AANBIEDING

VOSSENKLEED

van 40 natuurlijke vossen met staarten, kan als spel, wandkleed of mantel gebruikt worden. Uiterste prijs f 2000,-. Tel 078-34432, CTG

ter naar de Haagse duinen te pompen.

Ook prins Bernhard toonde zich bij met dit project. „Als voorzitter van het wereldnatuurfonds”, zei hij, „weet ik dat behoud van de natuur een moeilijke zaak is en zal blijven”. In de Haagse drinkwaterduinen, zo wist prins Bernhard uit eigen waarneming, krijgen flora en fauna de grootste mogelijke aandacht. „Zo wordt het streven naar goed drinkwater en behoud van de natuur versterkt”

Hond schiet baas neer

La Rochelle — Een jachthond bij de Franse kustplaats La Rochelle heeft zijn baas - per ongeluk - met een geweer in de maag geschoten. De man werd ernstig gewond.

Het geweer ging af toen de hond tijdens een jachtpartij tegen zijn baas opsprong en met zijn snuit tegen de trigger van het geweer duwde.

H.C. 28-9-76

Argus houdt het erg lang vol

& u

Als uitgave van een kritische stichting heeft argus de taak waakzaam te zijn. Onze legendarische naamgenoot mag dan verschalkt zijn door goddelijk ingrijpen, op een dergelijke deus ex machina hoeft men thans niet te rekenen. Argus waakt, en goed. Maar om des te beter te kunnen waken, zoeken wij de hulp van onze lezers.

Komt U wanbeheer tegen, laat het ons weten. Een brief is weinig moeite en kan belangrijk zijn. Daarnaast zijn we bijzonder geïnteresseerd in fotomateriaal dat verband houdt met faunabeheer en beheerde fauna. Ook andere illustraties, anecdotes, citaten en dergelijke zullen onze onverdeelde aandacht krijgen. Alvast bedankt!

verkoop

De Meerkooet
uitgave vogelwerkgroep Noord-
hollands noorderkwartier
prijs f 14,95 verzendkosten
f 1,20

Poster Stichting Kritisch
Faunabeheer
prijs f 4,00 p.st., verzend-
kosten f 2,00

Stickers Stichting Kritisch
Faunabeheer (groot, 4 ver-
schillende teksten)
prijs f 4,00 per vier stuks
verzendkosten f 0,45

Stickers Stichting Kritisch
Faunabeheer (klein, 8 stuks)
prijs f 1,50 per set
verzendkosten f 0,45

Bestellingen via de penning-
meester Stichting Kritisch
Faunabeheer, postgiro 3522188
te 's Gravenhage,

de roek

De Roek is in Nederland de laatste 25 jaar met ongeveer 80% achteruitgegaan. Ten opzichte van 1967 bedroeg de afname in 1970 25%. Van april 1969 tot april 1970 werden in Oost Nederland 7260 roeken geschoten of vergiftigd. De Roek wordt in ons land met uitsterven bedreigd. Natuurlijk is de Roek nog steeds niet beschermd en mag hij geschoten, vergiftigd en van eieren en jongen beroofd worden. Over enkele jaren kunnen we dan misschien een roekend[...]p inrichten of kan het Rijksinstituut voor Natuurbeheer roeken gaan kweken met medewerking van het Ministerie van Landbouw en Visserij, want de Roek is natuurlijk niet schadelijk voor de landbouw.

